

כשרות-קיי

מגוון נקודות מבט על הכשרה להוראה

צבר העורכות

גיליון "רשומון קיי" השמיני עוסק בהתנסות המעשית הניצבת במרכז ההכשרה להוראה מנקודת המבט של הסטודנטים, של הסגל האקדמי ושל המורים והגננות המכשירות.

המדור הפותח את הגיליון "אתגרי הזמן" מציג את פעולותיהם של הסטודנטים במוסדות החינוך ואת תובנותיהם ממערך ההוראה-למידה שחוו בכיתות ובגנים בתקופה שבה וריאנט הקורונה 'אומיקרון' התפשט בארץ ובעולם והפר את שגרת החיים. הסטודנטים שהגיעו להתנסות המעשית באופן פרונטלי במוסדות החינוך נאלצו לעבור ללמידה מרחוק כאשר תלמידים ואף כיתות שלמות נכנסו לבידוד זמני. הסטודנטים מעידים על האפשרות לתת ביטוי ל"מנעד רחב של רגשות" (עמ' 7) כגישה פלורליסטית בחינוך. הם הציגו התלבטות, כגון "הכיתה נכנסה לבידוד בעקבות חשיפה למורה מאומתת - מה עושים?" תוך שהם מתארים דרכי פעולה אפשריות (עמ' 11), ובעיקר קיבלו "אחריות אישית וקבוצתית" (עמ' 6) וחשו ש"הכול תלוי בי ובגישה שלי" (עמ' 5).

הגיליון אף מתאר פעילויות מותאמות מציאות משתנה בערך SEL: Social Emotional Learning המציג את תיאוריית הפעולה של למידה רגשית-חברתית (עמ' 30-32). נראה כי תהליכי הטמעת הנושא "למידה רגשית-חברתית" בהתמחות הגיל הרך היה כרוך בלמידה אינטנסיבית של הסגל ובוזמנית בעיסוק בהיבטים פרקטיים של עשייה.

במדור "כניסה לחיים האקדמיים" מתארת הדיקנית מנקודת מבטה את המגמה לסייע לסטודנטים לממש את יכולותיהם ולהצליח בלימודים (עמ' 20). כמו כן הסטודנטים הלומדים בשנתון א' משתפים בתהליכי למידה שעזרו להם בגיבוש זהות של מתכשרים להוראה - "לגלות את עצמי כמורה לעתיד" (עמ' 21) ועד תחושת המסוגלות - "הכול אפשרי" (עמ' 23). הם מצביעים על כלים פדגוגיים שרכשו - "מה בין פודקסט וסטיקר להכשרה להוראה?" (עמ' 22) ועל "חוויות למידה מבוססת מקום" (עמ' 25). המדור "מסע אישי וקבוצתי בדרך אל ההוראה" (עמ' 28-29) פורש בפנינו את תוכנית הרחבת ההסמכה להוראת המוזיקה בבית הספר היסודי. נושאים/פרקים נוספים בגיליון זה: מקומם של **סורים לימודיים** (עמ' 12-16), **התנסויות לימודיות** (עמ' 17-19) ו**ימי עיון** (עמ' 34) בהכשרה להוראה.

צבר הנשים

את גיליון מס' 8 עורכות הפעם שתי חברות סגל: **ד"ר בתיה רייכמן**, המסיימת את תפקידה כעורכת הרשומון (מזה ארבע שנים) וגב' **דינה בן יעיש** - מחליפתה. נודה לבתיה ונאחל ברכת הצלחה לדינה.

גיליון מס' 8 יוצא לאור בצל הניסיונות לסיים את המגבלות שהוטלו על כולנו כחלק מההתמודדות עם גל הקורונה והאומיקרון. גם שבוע ההתנסות וגם תקופת הבחינות התקיימו בסמסטר זה תחת המגבלות שהוטלו. אני מקווה, כי למרות העובדה שהתגלו מאומתים הן בקרב סגל המכללה הן בקרב קהילת הלומדים, הצליח הרוב הגדול לשמור על בריאות תקינה הודות לאמצעים שנקטנו.

מגפת הקורונה מאתגרת את כולנו הן בפן ההוראתי כאן המכללה הן בפן של הכשרת הסטודנטיות והסטודנטים שלהם אנו מקנים כלים חדשים בתחומי ההוראה מרחוק וטכנולוגיות שונות. נושאים אלה אף זוכים לכיסוי בגיליון זה. נוסף לפעילות בצילה של הקורונה, שמה המכללה דגש על הכלה והנגשה, זאת כדי לצייד את מורי העתיד בכלים ראויים להתייחס אל השונה והאחר. דברים אלה באים לידי ביטוי בהתייחסות המכללה למושג "מכללה בהקשר" ובמאמצים של המכללה ליישם הלכה למעשה את מושג הרב-תרבותיות.

אנו בפתחו של הסמסטר השני ובפתחו של האביב, ובהזדמנות זאת ברצוני לאחל לכולם סמסטר מוצלח ומהנה ואביב פורח.

פרופ' אריה רטנר
נשיא המכללה

בברכת קריאה מהנה,
דינה בן יעיש, ראש לימודי ההכשרה
ד"ר בתיה רייכמן

שבוע התנסות בצל האומיקרון

תוכנית ההכשרה לבית הספר היסודי

כתבה: ד"ר יהודית סלפטי-כהן, ראש תוכנית ההכשרה לבית הספר היסודי

שנת הלימודית תשפ"ב החלה בתקווה גדולה. עם שוך הגל הרביעי של הקורונה חזרנו לשגרת לימודים במכללה. המכללה התמלאה שוב בסטודנטים ובמרצים והמחזה המרכזי חזר להיות דומה לזה שהכרנו לפני כשנתיים. בקורסים השונים שולבו סדיריות שונות ומגוון אפשרויות של דרכי למידה חדשות שאומצו בימי המגיפה, כגון למידה מקוונת, למידה היברידית, למידה סינכרונית ואסינכרונית. אלה הביאו משב רוח של חדשנות אל ההוראה-למידה באקדמיה. ההתנסות של הסטודנטים במסגרות החינוך השונות חזרה להתקיים באופן פרונטלי והיה נראה שהכול מאחורינו.

ככל שהתקרב מועד שבוע ההתנסות החל גל חמישי שהביא עימו מוטציה (בעברית תקינית: תשנית, מונח בביולוגיה המתאר שינוי בהרכב גנטי של יצור מסוים) בדמות האומיקרון. עקב ההדבקה המהירה של האומיקרון נערכה הנהלת המכללה מראש כדי לתת מענים שונים שיאפשרו את קיומו של שבוע ההתנסות באופן האופטימלי ביותר. גם בתוכנית ההכשרה לבית הספר היסודי נערכנו למצבים שונים.

ההיערכות שלנו התבססה על הניסיון שצברנו במשך כשנתיים. הסטודנטים נערכו למגוון רחב של מצבים כדי שיוכלו להתאים את ההוראה לתנאים המשתנים. חלק מהכיתות נשארו פתוחות וחלקן נסגרו כבר בתחילת שבוע ההתנסות. לכן בכיתות הפתוחות הסטודנטים לימדו באופן פרונטלי, ובכיתות שנסגרו הם הצטרפו למורות המאמנות ולימדו מרחוק. יש לציין שהם עשו זאת באופן מעורר הערכה למרות המעבר החד שדרש שינוי במערכי השיעורים והתאמתם ללמידה מרחוק. חלק מהכיתות נסגרו ונפתחו לסירוגין וגם במצב זה נדרשה התאמה. ניתן לומר שהסטודנטים צלחו את שבוע ההתנסות בהצלחה רבה ועל כך הם ראויים לכל הערכה.

המעבר להוראה מרחוק

כתבה: דיאנה ישראל, סטודנטית שנה ג'

שבוע ההתנסות כשמו כן הוא, שבוע שבו אנו מתנסות בהוראה רצופה, ללא התעסקות בדברים אחרים. התחלתי להתכונן לשבוע ההתנסות הרבה קודם, התחלתי לחשוב כיצד אלמד את השיעורים, ויחד עם המורה המאמנת החלטנו על נושאים והתחלנו לכתוב את המערכים.

שבוע ההתנסות התנהל בצורה שונה ובאופן מאוד לא צפוי. יום אחד בלבד לפני היום הראשון הודיעו לנו שהכיתה שבה אני אלמד נכנסת לבידוד בשל הימצאות תלמידים מאומתים לנגיף הקורונה, ולכן הכיתה תעבור ללמידה מרחוק. הרגשתי אכזבה משום שערכנו שיעורים, תכננו הכול בקפידה רבה והכנו את האביזרים הדרושים למערכים שאמורים להתקיים בלמידה פרונטלית. עלו בי חששות לגבי קשיים שעלולים להתרחש בלמידה מרחוק. עם זאת, מהר התאפסתי ובזמן קצר מאוד ישבתי, השקעתי מאמצים רבים נוספים ושיניתי את המערכים שלי כדי להתאימם ללמידה בזום. את דפי העבודה שהייתי אמורה לחלק לתלמידים הצגתי על גבי מצגת שהכנתי, הוספתי תמונות למצגת, וכן הוספתי למצגת את כל ההוראות שתכננתי לומר בעל פה. כמו כן קיימתי פעילות הפוגה מרחוק - ביקשתי מהתלמידים שנמצאים בבית לקום, להתנועע בחדר, בבית או בכל מקום אחר שנוח להם.

בזמן השיעור הנחיתי את התלמידים לגבי הכללים שיש לנהוג לפיהם בלמידה מרחוק, והדגשתי שיש לקיים כללים חשובים כפי שהם מתקיימים בכיתה: לא מתפרצים, לא מטיילים תוך כדי השיעור, מצביעים ומקבלים את רשות הדיבור. בזום יש האפשרות להוסיף חייכן או סימן אחר כדי להגיב ומוכן שנעזרתי בכך. למדתי שחייבים לקחת בחשבון תקלות טכניות, למשל, שלא כולם מצליחים להתחבר לזום, לכן, תלמידים אלה קיבלו ממני לאחר השיעור את דפי העבודה לנייד ההורים.

הופתעתי לטובה מהתנהגות התלמידים. היה ניכר שהם כבר מיומנים בלמידה מרחוק, הם שיתפו פעולה והשתתפו באופן כמעט מלא בכל הפעילויות. למדתי שנדרשת היערכות אחרת המצריכה תכנון שיעורים מגוונים ומעניינים אף יותר ממה שאנחנו עושות בכיתה, כאלה שימשכו את תשומת ליבם של התלמידים מאזור הנוחות ומכל הגירויים שנמצאים סביבם בבית.

לסיכום, חשוב לי לציין כי ההתנסות של שנה שעברה בהוראה מרחוק, עזרה לי מאוד. הודות לניסיון ידעתי כיצד להנחות את התלמידים לכללי למידה בזום וכיצד להתמודד עם האתגרים הטכניים בתוכנת הזום. בסך הכול צלחתי את שבוע ההתנסות באופן ראוי, מקדם ומועיל.

'הכול תלוי בי ובגישה שלי'

כתבה: סמי אוהיון, סטודנטית שנה ג'

באחד מן השיעורים בשבוע ההתנסות התבקשתי ללמד שיעור תנ"ך (מקרא הוא תחום ההתמחות המשני שלי). לפני השיעור הזה לא התנסיתי בהוראת מקרא ולא ממש ידעתי כיצד לגשת לתכנון השיעור. הדרך שבה אנו לומדים את הסיפורים המקראיים באקדמיה והדרך שבה אנו אמורים ללמד את המקצוע כמורים - שונה לחלוטין. החלטתי שאני אוזרת אומץ ומנסה לבצע את זה על הצד הטוב ביותר. נושא השיעור שלי היה מבוא לספר שופטים וכן פסוקים נבחרים מפרק ב. הגשתי את המערך למדריכה הפדגוגית שלי שסיעה לי בתכנון שיעור בצורה מיטבית. כאשר הגעתי ללמד את השיעור, היו בי חששות רבים מאחר שזו הייתה התנסות ראשונה. יש לי המון ביטחון

מול הכיתה ואני תמיד באה מוכנה לכל שיעור, אבל הפעם, למרות שלמדתי את כל החומר הנדרש ברמת מורה, עדיין הרגשתי חוסר ביטחון. חששתי שאין לי הכלים הדרושים לצלוח את השיעור. בסוף השיעור נוכחתי לגלות שטעיתי. השיעור היה טוב מאוד, התלמידים השתתפו באופן פעיל ואפילו אני נהנית מאוד ללמד את השיעור הזה. משיעור זה הבנתי בעיקר כי הכול תלוי בי ובגישה שלי. אני יודעת שהדבר החשוב ביותר הוא להגיע מוכנים כך שאגרום לתלמידינו להתחבר לשיעור, לאהוב את החומר הנלמד ואף ליהנות ממנו. את השיעור הזה הצלחתי ללמד באופן פרונטלי, עד שהתקבלה ההודעה שהכיתה נכנסה לבידוד.

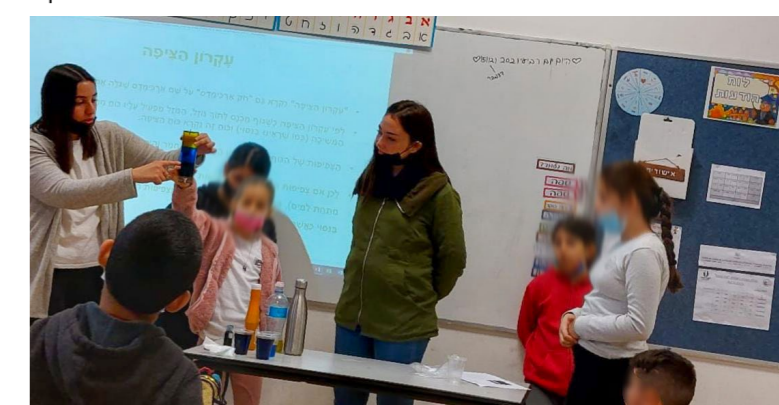

מאומתי נגיף קורונה בכיתה: על אחריות אישית וקבוצתית

כתבה: טל אוסדון, סטודנטית שנה ג'

חיכיתי לשבוע ההתנסות בציפייה והתכוננתי לכך באופן יסודי. מעיין חברתי לכיתה ההתנסות ואני הקדשנו חשיבה רבה והשקענו רבות בכתיבה מדוקדקת שלמערכים. שלחנו את המערכים ליהודית, המדריכה הפדגוגית שלנו, וקיבלנו משוב על כל אחד מהמערכים. תחילה, חששתי מעט מהתיקונים ולא ידעתי כיצד אוכל להספיק לתקן את המערכים בזמן, אך לכל אורך הדרך נעזרתי בעצותיה של המדריכה ובליווייה האישי גם בטלפון. תיקנתי את המערכים בהתאם להערות וכאשר כל המערכים היו מוכנים הרגשתי הקלה רבה וציפייה לשבוע ההתנסות. היום הראשון להתנסות היה פורה ומהנה משום שהתלמידים שיתפו פעולה. במסגרת "מפתח הלב" לימדנו את ערך החודש "אחריות". מתוצרי התלמידים הסקנו שהם הבינו והפנימו את הנלמד. כל תלמיד כתב איזו אחריות אישית ואיזו אחריות סביבתית הוא מקבל על עצמו בעקבות השיעור. ביום השני מעיין לימדה את השיעור שכתבנו יחד בנושא "מילות נימוס", ובו צפתה המדריכה. כצוות אנחנו מלמדות בקו ומובן שבמהלך השיעור סייעתי למעיין והייתי חלק מהשיעור. לאחר השיעור קיבלנו משוב מהמדריכה. המשוב סייע לי ליישם נקודות נוספות לחיזוק ולפיתוח תהליך הלמידה האישי שלי לקראת השיעורים הבאים שאלמד. בהמשך התכוננתי לשיעור הצפייה האישי שלי שהיה אמור להתקיים למחרת. אך לאכזבתי, לא הספקתי ללמד אותו באופן פרונטלי בכיתה משום שקיבלנו הודעה שיש מאומת בכיתה, ולכן עלינו להיכנס לבידוד וללמד את השיעורים מרחוק. לאחר הודעה זו, הרגשתי תחושת החמצה משום שכבר לימדתי פרונטלית חלק מהשיעורים המתוכננים, וציפיתי לשיעור הצפייה שלי ולשיעור מיוחד נוסף המשלב בתוכו את הפן הלימודי ואת הפן החברתי. אומנם המצב לא אפשר לי לחוות את שבוע ההתנסות כפי שציפיתי והתכוננתי מראש, אך עם זאת, היו גם דברים חיוביים בשבוע זה. במהלך השבוע למדתי להתכונן לכל תרחיש המגיע ממקומות לא צפויים, כגון הקורונה ובידוד חברתי, למדתי כיצד ניתן ללמד גם באמצעות הזום בצורה שונה ומותאמת. כמו כן, שמחתי שזכיתי לתכנן את השיעורים באופן מדוקדק ולקבל משוב אישי מהמדריכה גם על תכנון המערכים וגם על הובלתם בכיתה, והזמנתי להשתתף בשיחת המשוב לשיעור של מעיין משום שאנחנו מלמדות באותה כיתה. אני מקווה שהנגיף יחלוף וכולנו נוכל לחזור לשגרה בריאה, מוצלחת, פורה ומלמדת.

משחקי הנינג'ה:

למידה חווייתית בכיתה

כתבה: מיטל דיקמן ודניאלה יגודיב, סטודנטיות שנה ג'

התלבטנו רבות מה ללמד את התלמידים בשבוע ההתנסות. כשהתייעצנו עם המורה המאמנת, היא הציעה שנקיים חזרה על החומר הנלמד במתמטיקה באמצעות משחקים כדי לתרגל איתם כפל מספרים עשרוניים באופן חווייתי. התחלנו את השיעור בחידה. נתנו לתלמידים מספיק זמן כדי לאפשר לכולם לפתור את החידה. שמחנו מאוד לגלות שהזמן שניתן עזר לתלמידים המתקשים להגיע לפתרון. שמנו לב שהתלמידים כל כך התלהבו לפתור אותה כך שהם התחברו לשיעור מתוך סקרנות. בהמשך שיחקו איתם את משחק הנינג'ה דרך מצגת (כשהכנו את המערך ידעתי שהם יאהבו את המשחק כיוון שזה מגיע מעולמם - תוכנית הטלוויזיה "נינג'ה ישראל"). כשהם ראו את המצגת הם מייד אמרו "נינג'ה כמו בטלוויזיה!". הכנו משחקים נוספים, כמו סולמות ונחשים, משחק קלפים-מלחמה ומשחק זיכרון. לכל משחק היה "בית המספרים" שזימן עזרה למתקשים. הסברנו לתלמידים את ההוראות של כל משחק ורק לאחר שראינו שכולם הבינו התחלנו לשחק. שמחנו לראות שהתלמידים כל כך התלהבו מהמשחקים, כשהם תרגלו נושאים לקראת המבחן באופן עקיף וחוויתי. המשחקים חיזקו את הנושא הנלמד וסיכמו אותו בצורה טובה. זה היה המערך הכי מוצלח שלימדנו בשבוע התנסות וזה חיזק אצלנו את החשיבות של למידה דרך משחק.

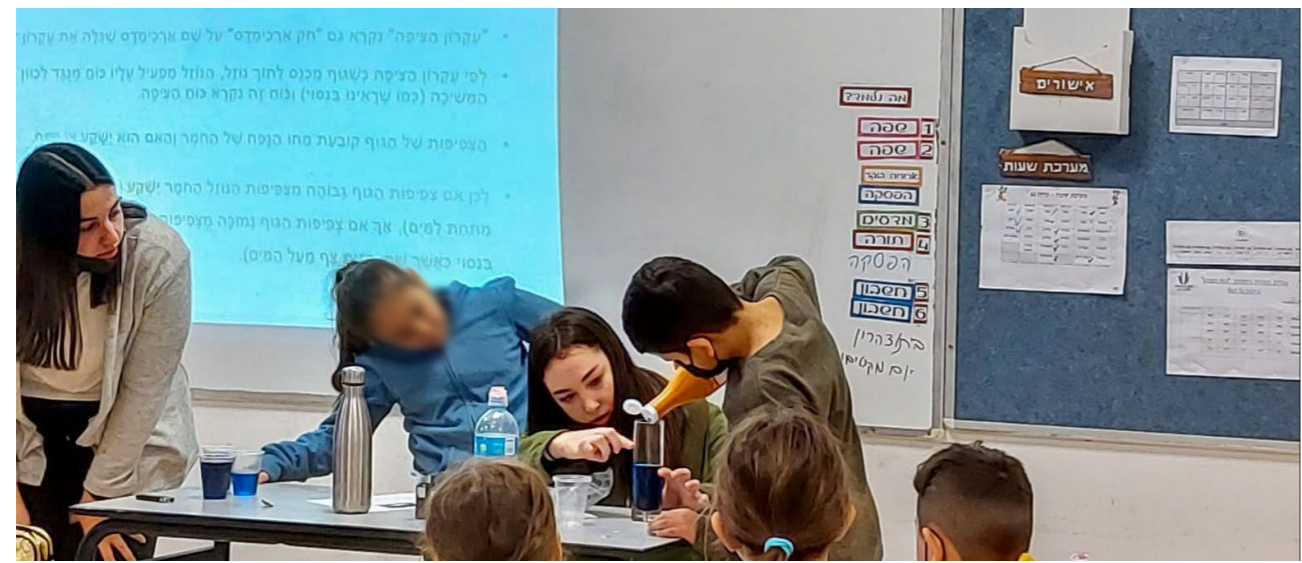

התנסות בעבודת צוות: מנעד רחב של רגשות

כתבה: מעיין קרייסלר, סטודנטית שנה ג'

בתחילת השנה הגעתי להתנסות עם הכנה מוקדמת וצפייה רבה להכיר את התלמידים והמורה. היעדים להתנסות בבית הספר היו ברורים לי, והמטרה הייתה להתנסות בהוראת תלמידים בוגרים יותר - מכיתות ג-ו (בשנה שעברה התנסינו בכיתות א-ב). נערכתי להשקיע מאוד בכל דבר שאעשה ולהיערך לכל סיטואציה אשר אצטרך להתמודד עימה. בתחילה שובצתי לבדי לכיתה ללא סטודנטית נוספת, למרות שכל חברותיי שובצו כזוג. ידעתי שזה לא במכוון אך בשנה שעברה שובצתי לכיתה עם סטודנטית נוספת ולכן הורגלתי לעבוד רוב הזמן בעבודת צוות.

למרות זאת, החלטתי לראות בכך הזדמנות עבורי ללמוד להיות עצמאית כפי שאצטרך להיות בשנה הבאה. אך ימים ספורים לפני פתיחת שנת הלימודים קיבלתי הודעה שתצטרף אליי לכיתה סטודנטית נוספת. התחלתי להסתגל מחדש לרעיון ולראות בו אתגר והזדמנות. שמחתי מאוד לגלות שמדובר בסטודנטית שהכרתי מקורסים שונים. לא הכרתי את האופן שבו היא לומדת ומלמדת ואת האופן שבו היא מתנהלת בסיטואציות שונות. עם זאת חשתי תחושת נוחות, הרי אני כבר מורגלת להתנהל בצוות. עד פתיחת שנת הלימודים חשתי מנעד רחב של רגשות על מה יהיה ואיך יסתדרו הדברים. לשמחתי, מהיום הראשון ללימודים, התחברנו ואט אט סללנו את דרכנו יחד. התברר שלכל אחת מאיתנו יש הרגלים שונים, ושחברתי הגיעה ללא ניסיון בעבודת צוות מהסוג הזה. ראיתי זאת כאתגר עבורי אך לא ידעתי עד כמה. משלב תכנון השיעור ועד הוראתו בכיתה חשתי כתינוק שזה עתה למד ללכת. השיעורים התנהלו מתוך מחשבה על מה ללמד ולא רק על איך ללמד, ובאלו היו התנגשויות ופערים. בתור סטודנטית עם הרגלי עבודת צוות, נתתי את מלוא המקום לשותפתי ומתוך העובדה כי היא פחות מורגלת, היא הייתה הדומיננטית מבין שתינו. תחושות ושאלות רבות הציפו אותי. האם אני פחות טובה? אולי אני עושה משהו לא בסדר? ידעתי שיש לי ניסיון של שנה שבו אני מלמדת על פי דרכי, משלבת משחקים, מחלקת משימות ומתלהבת מכך שאני מגוננת את דרכי ההוראה שלי, משתדלת שלא לשעמם את התלמידים ומקנה להם את הידע באופן ראוי ויעיל תוך כדי קבלת ביקורת בונה. עם הזמן גיליתי שהשותפה שלי היא סטודנטית מבריקה, מקצועית ביותר, בעלת זהות מקצועית ובעלת קשת רחבה של רעיונות ויצירתיות. כל אלה תרמו לשיעורים משמעותיים של שתינו. הכול קרה תמיד מאוד מהר, כך שחשתי בהלה. החלטתי לדבר עם חברתי כדי לתאם ציפיות. ואכן לאחר השיחה התמונה התבהרה - לא רק לי אלא גם לשותפתי. אין ספק שדפוס החשיבה שלנו השתנו. מעתה ואילך, למדנו את מקומנו בצוות, וכעת אנו דואגות לפנות מקום ראוי ושווה לכל אחת מאיתנו בזמן הנכון וכמובן, להיות שם אחת בשביל השנייה. למדתי כי חשוב לדבר עם השותפה, וכן שלא הכול ילך תמיד על פי התוכנית המקורית וזה גם בסדר. למדתי שזה נפלא ללמוד גם מהשותפה המוכשרת ולעבוד יחד למען אותה מטרה.

תהליכי למידה-הוראה בתקופה מאתגרת

כתבה: עדי עובדיה, סטודנטית שנה ג'

אין ספק ששבוע התנסות הוא שבוע מאתגר, ובתקופת הקורונה הוא מאתגר עוד יותר. ההכנה לשבוע ההתנסות הייתה אינטנסיבית ומעניינת. סמי שותפתי ואני עבדנו יחד על תכנון המערכים כדי שהם יהיו מעניינים ומאתגרים עבור תלמידי הכיתה שלנו. ציפיוני לשבוע ההתנסות - להיות בכיתה במהלך שבוע שלם, וזה בהחלט שונה מאוד מימי ההתנסות, כי זה מחייב אותנו להיות פעילות בסדר היום של הכיתה ואני אישית מאוד התרגשתי. השבוע החל בצורה מציננת, שיעור הצפייה שאליו הגיעה המדריכה הפדגוגית היה מעניין וחוויתי והרגשתי שאני לומדת המון מתוך ההתנסות בהוראת השיעור, וכמובן גם מהמשוב של המדריכה שלי יהודית. לאחר מכן צפיתי בשיעור של שותפתי סמי. אני חושבת שהשיעור שלה היה בנוי כהלכה ואף הרגשתי בנוח לתת לה הערות בונות.

לצערנו, ביום השלישי התגלה חולה מאומת בכיתה שלנו וכולנו נכנסנו לבידוד. זה תרחיש שלא צפיתי ומאוד קיוויתי שלא יקרה. רציתי לסיים את שבוע ההתנסות בבית הספר וגם התלמידים ציפו לכך, אבל הבנו שבתקופת הקורונה ישנם תרחישים לא צפויים, ומצב שכזה מכין אותנו להמציא את עצמנו מחדש שוב ושוב.

ביום הרביעי הסתבר שהמורה המאמנת שלנו נדבקה והיא חולה, ולכן לא התקיימו גם שיעורי זום. היה חשש להמשיך קיומו של שבוע ההתנסות, אבל המדריכה הציעה לנו לקיים מפגשי למידה עם קבוצות תלמידים מהכיתה. לכן קיימנו בזום שעות סיוע לתלמידים עם המשימות האיסינכרוניות שהם קיבלו.

ביום החמישי של שבוע ההתנסות יכולנו למד את השיעור האחרון מרחוק. לימדנו שיעור בנושא "בריונות ברשת". השיעור היה בנוי כך שהתלמידים יכלו לשתף, להישף למושג "בריונות ברשת" ולדעת מהן ההשלכות של בריונות ברשת. רוב תלמידי הכיתה השתתפו באופן פעיל בשיעור, שיתפו פעולה בדיון ולאורך כל השיעור. מאוד התרגשתי ללמד את השיעור ועוד יותר התרגשתי מהתשובות החכמות של התלמידים. היה לי מאוד קשה לשמוע על הבריונות שהם חווים ברשת, אך שמחתי לשמוע עד כמה הם מודעים לאופן שבו צריך לנהוג כשהם חווים בריונות ברשת. ישנם בוגרים שאינם מודיעים לכלים שעומדים לרשותם כדי להתמודד עם בריונות ברשת, ואילו בכיתה שלי הם מאוד מודעים וזה שימח אותי מאוד.

לסיכום, אין ספק שהתקופה היא תקופה קשה ומאתגרת עבור המורים ובמיוחד עבור התלמידים. המסגרת מתערערת וקשה לשמור על למידה רציפה. אך אני רואה בתקופה הזאת תקופה מאתגרת, מלמדת ומעשירה עבורי כמורה. אני לומדת כיצד להמציא את עצמי מחדש בכל יום, לא להסתמך על הידוע ולהכין את עצמי ללא ידוע. בסופו של שבוע זה אני מרגישה שלקחתי המון מהשבוע להמשך הקריירה שצפויה לי.

כשמדע וטכנולוגיה נפגשים

כתבו: סטודנטים בתוכנית ההכשרה לבית הספר היסודי

במסגרת שבוע ההתנסות בבית הספר "נווה במדבר" נערך יום שיא בנושא "חוקרים ומגלים את גוף האדם והטכנולוגיה". את יום השיא הובילו ארבעת הסטודנטים המתמחים במדעים בליווי המדריכה הפדגוגית בתיה כלימי והמורה המאמנת אודליה זוהר בן דוד. ביום זה התלמידים למדו על גוף האדם ונחשפו לטכנולוגיה השימושית ברפואה. במהלך השבוע הסטודנטים למדו בכיתות האם שלהם על מערכות הגוף השונות, על פעולות החייאה בסיסיות ונחשפו לעולם הרפואה והטכנולוגיה. יום השיא התקיים בכיתות א' שלמדו בפעם הראשונה על הקשר בין הטכנולוגיה לגוף האדם. הילדים למדו מהו סטטוסקופ, מהו לחץ דם וכיצד נראה דפברילטור. הם גילו התלהבות רבה ושאלו שאלות רבות שהעידו על הסקרנות ועל ההתעניינות שלהם במדעים ובטכנולוגיה. בסוף יום השיא התלמידים קיבלו הודעה לביתם הקשורה לנושא נלמד.

נופר: "התנסיתי בלמידה חווייתית תוך כדי פעילות, ופעם ראשונה הזדמן לי לשלב בין שני העולמות שאני נורא אוהבת: עולם הרפואה ועולם החינוך".

מאור: "השנה נחשפתי לראשונה להוראת המדעים בכיתה, אני שמח לבשר כי יום השיא הזה סיכם את כל ההתקדמות והלמידה אשר עסקנו בהם וחווינו אותם לאורך הסמסטר".

יובל: "השנה עסקנו בעיקר בשילוב המדעים עם טכנולוגיה, וזו פעם ראשונה שהזדמן לנו ללמוד כיצד ללמד נכון את תחום המדעים. יום השיא היווה עבורי סיכום של כל הנלמד".

מאיה: "מעל לכל ספק המאמץ היה שווה את התוצאות של היום הזה. השקענו בו שעות רבות, למדנו הרבה לקראתו ובעיקר למדנו כיצד ניתן לשלב את המדעים יחד עם הטכנולוגיה".

המדריכה הפדגוגית, בתיה כלימי: "אני כל כך שמחה להוביל את דור ההמשך של הוראת המדעים. הם מתעניינים להיות המורים למדעים ולטכנולוגיה ולכן אני דואגת לחשוף אותם ללמידה שאני מאוד מאוד מאמינה בה: למידת המדעים מתוך למידה חווייתית, שאלות מסדר חשיבה גבוה, התנסות, ניסויים, והחשוב ביותר הוא שילוב בין המדעים לטכנולוגיה. השנה התברכתי בארבעה סטודנטים פורצי דרך ואני מאוד רגועה שהם יהיו מורי העתיד בתחום". המורה המאמנת, אודליה: "ימים מיוחדים כמו יום השיא שקיימנו מזכירים לי מדוע הגעתי להוראה. לראות את ההתלהבות והתשוקה בעיני התלמידים וגם בעיני הסטודנטים זו חגיגה של ממש. אין ספק שימים כאלה גורמים לתלמידים לאהוב את מקצוע המדעים והטכנולוגיה ולא פחות חשוב, הם מבינים את החשיבות והרלוונטיות של לימוד מקצוע זה. אין לי ספק שהסטודנטים ימשיכו להוביל ביד רמה עוד הרבה ימי שיא, ובכלל הם יגרמו לתלמידיהם להיות פורצי דרך ומדענים בעתיד".

אחת האימהות בתגובה ליום השיא: "בארוחת הערב הבנות שלי סיפרו לי על הפעילות בנושא גוף האדם שהתקיימה בבית הספר על ידי הסטודנטיות. הן חזרו הביתה עם ידע רב והדגימו בבית את הנלמד. היה כיף לשמוע אותן מספרות על מה שלמדו בהתרגשות רבה. אבקש להעביר לסטודנטיות ישר כוח ענק מאיתנו. אני מאחלת להם הרבה הצלחה במשך".

תוכנית ההכשרה לחינוך מיוחד

הכיתה נכנסה לבידוד

בעקבות חשיפה למורה מאומתת – מה עושים? |

כתבו: **תמי דראי ויובל קיסוס**, סטודנטיות שנה ב'

במהלך לימודי התואר בהוראה, יודע כל סטודנט כי שנה ב' היא שנה חשובה ומשמעותית – בשנה זו מתחילים את ההתנסות המעשית בבתי הספר. לאורך השנה אנו מלוות את התלמידים פעמיים בשבוע, ונוסף לכך פעמיים בשנה מתקיים שבוע התנסות מרכז. בשבוע זה הסטודנטים נדרשים להגיע במשך שבוע שלם אל כיתות ההתנסות וללמד.

ככלל הסטודנטים התכוננו לשבוע ההתנסות, הכנו מערכי שיעור יצירתיים ומושקעים, יצרנו דפי עבודה מותאמים לתלמידים, הכנו משחקים, גדרנו ניילונים... ו"הכיתה נכנסה לבידוד בעקבות חשיפה למורה מאומתת". אנספר לכם קצת על הכיתה המדהימה שלנו: כיתה חינוך מיוחד המאופיינת בתלמידים כבדי שמיעה וחירשים אשר מאובחנים גם עם לקויות למידה שונות. כל תלמיד בכיתה הוא עולם ומלואו. את האהבה שהם מעניקים לא תקבלו בשום מקום אחר.

הבנו כי שבוע ההתנסות שלו חיינו וציפינו לא יתקיים כמתוכנן, אך אנו חייבות לחשוב על חלופה יצירתית כדי שנוכל ללוות את התלמידים שלנו בזמן הבידוד.

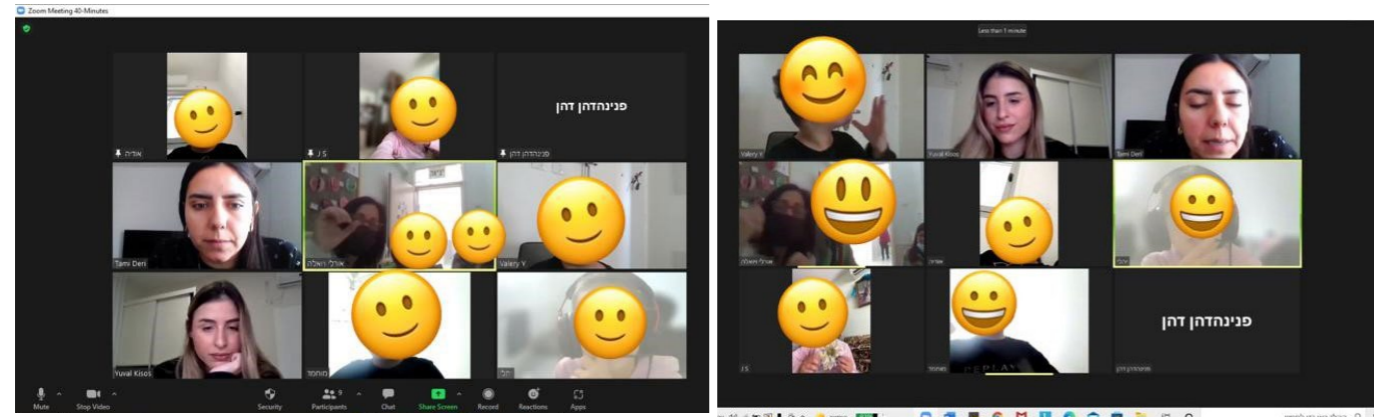
בשל המאפיינים של תלמידי הכיתה, בעיקר בשל הלכות השמיעתית, תקשורת דרך הזום כמעט בלתי אפשרית עבורם. בכל זאת, החלטנו לנסות להתמודד עם הקושי.

היכולת שלנו להבין את תפקודי הלימוד במאה ה-21, ואת הצרכים הרגשיים-החברתיים אשר המציאות "מייצרת" מאפשרת לנו להתנהל בגמישות וביצירתיות.

ראו איזה פלא! את שבוע ההתנסות אנו מעבירות בזום עם התלמידים.

אתם צריכים לראות כמה הם מחכים בציפייה רבה לשעה הזו שבה ניפגש בכל יום. כל תלמיד

אוסף פריטים בביתו ומראה לנו אותם בהתלהבות, הם מציגים בפנינו את חיות המחמד שלהם, ומספרים לנו כיצד הם מעבירים את הזמן בבידוד. את המפגשים מלווה מחנכת הכיתה אשר מסייעת לנו לתקשר עם התלמידים בשפת הסימנים, כאשר יש צורך. המפגשים מסתיימים בחיוך גדול ובציפייה למפגש הבא. מבחינתנו, את שלנו עשינו

שילוב תנועה בלמידה מרחוק |

כתבה: **עליזה חיימוביץ**, סטודנטית שנה ג'

לאורך השנה קיימנו את ההתנסות שלנו בבית הספר וזו הייתה התנסות מאוד משמעותית. עם זאת, שבוע ההתנסות החל בהודעה שכיתה ההתנסות שלי עוברת ללמידה מרחוק. כמו בשנה שעברה, היה צורך להתגמש ולהתאים את הלמידה למצב המשתנה. השיעורים שתכננתי עם חברתי להתנסות היו מיועדים ללמידה פרונטלית לשיעור כפול שאמור להימשך 90 דקות, בשילוב תנועה בלמידה ושימוש בעזרים שהכנו. ההתאמה הצריכה חשיבה מחודשת על מבנה השיעור ועל משך השיעור וכך עשינו.

ללמידה מרחוק יש יתרונות ויש חסרונות. החסרונות כוללים התנהלות מול תלמידים שאינם פותחים מצלמה ואתגרים הקשורים בטכנולוגיה, וכמובן היעדר קשר אישי עם התלמידים. מצד שני יש בכך גם נוחות, כל חומרי הלמידה זמינים באופן מקוון ונוח למשתמש. ניצלנו את ההזדמנות הזו בשבוע התנסות כדי ליישם כלים מתוקשבים, כמו משחקים, חידונים ועוד שלא תמיד מתאפשרים בכיתה מסיבות שונות.

שבוע ההתנסות והמעבר החד ללמידה מרחוק גרמו לי להבין כמה חשוב להיות גמישים ולהסתגל במהירות לסיטואציות שמשתנות מרגע לרגע. היה לי כיף להתרכז בשבוע זה אך ורק בהוראה ובתכנים ללא קורסים נוספים והגשת מטלות. שמחתי לקחת חלק בשבוע מלא עם תלמידי כיתתי, ותרומתו עבורי הייתה רבה.

המשוב של המורה המאמנת עזר לי להבין מה הן הנקודות לשימור ומה הן הנקודות לשיפור בדרכי ההוראה שלי. מובן שאיישם אותן במהלך השיעורים הבאים שאלמד. אני מתייחסת למשוב ככלי אפקטיבי לעיצוב, לשינוי ולשיפור ההוראה.

להלן חלק מהמשוב של המורה המאמנת: "ראשית כל הכבוד לך על ניהול שיעור בזום. הפתיחה הייתה מצוינת: הזכרת כללים חשובים להוראה בזום, עוררת עניין בקרב התלמידים עם החידה והתמונות. התלמידים היו מאוד מעורבים והביעו עניין, ידעת לתת רשות דיבור לתלמידים פחות חזקים בשאלות פשוטות יותר ובכך נתת מענה לשונות. בגוף השיעור: אפשרת לתלמידים לקרוא וגם קראת בעצמך. הבהרת מילים לא ברורות ואפשרת להם לשאול".

רבקה אסבאן, סטודנטית שנה ד'

פתחנו את הבורק במצפור ערד, מקום מהמם וממלא באנרגיות טובות, ועם אנרגיות אלו הלכנו לבית הספר לצפות בליך. זו מורה שנהנית מאוד לצפות בה וללמוד ממנה. יש לה ידע וניסיון עשיר מאוד והצפייה בה פתחה לי אופקים חדשים. במכללה למדנו כיצד ללמד באופן נורא תבנית - לימוד מיומנויות עד להגעת השלם. אצל לילך, דווקא בגלל שזה יסודי היא אינה מתעמקת בדבר אחד אלא משלבת מגוון נושאים בשיעור - יצירת קשר עין, פיתוח הקואורדינציה, ראייה מרחבית טובה ועוד. אהבתי את התפתחות השיעורים ואת הרצון שלה שהתלמידים יתנסו ויחוו לא רק באזור הנוחות שלהם אלא גם איפה שהם מתקשים, למשל זריקה ותפיסה גם ביד הלא דומיננטית, הליכה לאחור ולא רק קדימה ועוד. נכון שלמדנו את זה וגם אנחנו עושים את זה אבל דרכי ההוראה שלה היו מעניינות ומגוונות יותר. בשיעור השני השתתפנו עם התלמידים ואני לא יודעת מי נהנה יותר - אנחנו או הם. היא עבדה איתם על דברים שאנחנו בעצמנו מעט התקשנו, וכך באמת הבנתי את חשיבות העבודה שהיא עושה איתם. לבסוף שיחקנו במשחק חווייתי שהשאיר טעם טוב לכל היום הזה.

גל ויה, סטודנט שנה ד'

סיירנו בגן ילדים שבו הכול עובד בתנועה. אני חושב שזה רעיון נהדר. בבית הספר שבו אני מלמד, אני מלמד בנוסף לשעות חינוך גופני, שעות של אנגלית בתנועה ומתמטיקה בתנועה. אני יכול להגיד מניסיון שהפעילויות והתנועות עוזרות מאוד לילדים לזכור, ללמוד ולשיים נושאים רבים בתכנים הלימודיים. מאוד אהבתי את הרעיון ואני חושב שהיזמה הזאת צריכה לרוץ בכל הארץ. בנוסף ראיתי המון קירות ודברים אשר יכולים לעזור לי ואפילו לאישתי בגן הילדים שלה. (צילמתי ושלחתי)

דפנה וייסמן, סטודנטית שנה ד'

היום מאוד נהניתי בערד. התחלנו את היום במצפור לבוקר רגוע והיה ממש נחמד. לאחר מכן הגענו לבית הספר עם המורה לילך וצפינו במערך שיעור שהיא לימדה. הנושא החזק ביותר אצלה הוא הקואורדינציה וניתן היה להבחין בזה בשיעור. כל הזמן היו שינויים בגודל הכדורים, בצורות הזריקה. היא קראה לכל מיני סיטואציות הרבה פעמים "חוסר סדר" ואהבתי את זה מאוד. רואים שהיא גורמת לתלמידים לפתיחות ולנכונות ללמוד. היא גרמה גם לי לפתיחות ולנכונות והיה מאוד כיף לראות שיעור שונה, בשפה שונה ובדרך מקורית. לאחר מכן הסטודנטים השתתפו עם התלמידים בשיעור ובסיכום היום שהיה מאוד נחוץ. כתבתי לעצמי בנקודות את מערך השיעור שלה כדי שאישים אותו בעצמי בשטח, והלוואי שהייתי יכולה לרבל ממנה עוד רעיונות ולצפות בה שוב.

גילי ניר, סטודנט שנה ד'

אז נסענו לסיור בערד, תחילה בגן הילדים, גן שעובד על חושים ותנועה. עוד לא יצא לי לראות ולהיות בגן שכזה. נראה שהגננת עושה עבודה מצוינת ומגוונת וכולי תקווה שעוד גנים ייחשפו לעניין ולדרך שבה מתנהל הגן. בהמשך היום נסענו לבי"ס לראות שיעור עם לילך, נראה שהילדים מדברים את השפה ומכירים את המורה כך שהכבוד בין הילדים למורה הוא ברור ונמצא. לילך מבינה את הדרך לשיפור ולאיוון המוח ועוסקת בקואורדינציה כל הזמן. בשיעור השני היינו עם הילדים בשיעור שכלל זריקה, תפיסה וקואורדינציה ובהמשך משחק. השיעור היה מעולה וכלל דרכי התקדמות תוך כדי עבודה על זריקה ותפיסה בשילוב כדורים בגדלים שונים ובצורך לזרוק חלש וחזק. השיעור היה בנוי טוב וניכר היה שהילדים נהנים.

סיור לימודי בערד:
חשיבה יצירתית - תנועתית-עצמאית

כתבו: מורית איתן, יעל שחם, לילך ענבר חביב, דלית דולב

אז מה היה לנו?
אוטובוס אחד

שלוש החטיבות: חטיבת הגיל הרך, חטיבת החינוך המיוחד וחטיבת בריאות הציבור חמישה מדריכים פדגוגים: מורית איתן, יעל שחם, חנה נאגר, דורית בוסל-שרף ובנציון אדר.

מזג אוויר נפלא!
והרבה סקרנות.

כך נסענו ליום למידה ייחודי בערד.

את היום פתחנו בארוחת בוקר מול נופי המדבר ותצפית מרהיבה על ים המלח.

חטיבת הגיל הרך ביקרה בגן ילדים שבו מוטמעת הלמידה דרך תנועה. הביקור בערד תואם מול הגב' יפית ארבל, מנהלת תחום הגיל הרך בעיריית ערד והכוון למודל עבודה בגן "אשל" בניהולה של הגננת אולגה בוגוסלבסקי הנפלאה. אולגה הדגימה לנו יזמות חינוכית-תנועתית הלכה למעשה.

התרשמנו ממבנה הגן, מתפיסת העולם היסודית סביב חשיבות התנועה בגיל הרך, מזיקתה לשילוב למידה בתהליכי תנועה, משילוב תנועה בתהליכי למידה באשר הם וממגוון נושאים רחב. התרשמנו גם מעושר הציוד והרעיונות לפיתוח חשיבה יצירתית- תנועתית-עצמאית בקרב הילדים.

אולגה הציגה את החצר שבה משולבות פינוט מוטוריות למכביר, הדגימה עבורנו שיעור תנועה בנושא המרחב לכל ילדי הגן, הדגימה פעילות מובנית בחדר סנסומוטורי בקבוצה קטנה, הראתה לנו את פינוט העבודה במרחב הכללי של הגן שרובן ככולן עם דגש על למידה חווייתית-חושית-תנועתית.

התרשמנו והשכלנו מההיבטים היישומיים ומיכולתה לתת את הדעת על גיוון אלמנטים תנועתיים בעולם ובמרחב החינוכי-התפתחותי של הילדים.

לאחר מכן פגשנו במורה ותיקה לילך ענבר חביב המשלבת בשיעורי החינוך הגופני רכיבים קואורדינטיביים, המצריכים חשיבה, קליטת מידע, עיבוד ושליפה.

הסטודנטים צפו בשיעור והשתתפו בשיעור נוסף עם תלמידי בית הספר. לילך הדגימה והסבירה כיצד התלמיד מפתח את מיומנויות היסוד בדגש על פיתוח עיבוד חושי, עבודה על מערכות שונות בגוף - ויזואלית, טקטילית, אודיטורית, וסטיבולרית ופרופריוצפטיבית.

כמו כן, הסבירה לילך, שהיא שמה דגש על פיתוח וחיזוק הראייה המרחבית והתמצאות במרחב. בדרך זו הילדים עסוקים בחשיבה בזמן התנועה, וכך עובדים חלקים שונים בויזמנית במוח. התלמידים רגילים לשיטת לימוד זו, מחפשים את "המעבר" ומפתחים את היצירתיות.

לסיום, התקיים פאנל מרתק עם ראש מחלקת חינוך בעיריית ערד, מנהל המתנס וקבוצת בוגרים המנהלים ליגת בתי ספר בעיר. משמעות הליגה היא שתלמידי התיכון משמשים כמאמנים לתלמידי היסודי. הקבוצות נפגשות מדי שבוע לאימונים ומשחקי ליגה ואת כולה מובילים בני הנוער.

השבוע יצאנו לסיור ב"יד ושם". עוד לפני הסיור דיברתי עם אשתי והיא אמרה לי שהסיור הזה הוא חובה כדי לקבל אישור לתואר. אמרתי לה שזה בטח עוד סיור חובה כדי לסמן 'וי'. כך יצאתי, נסעתי והרגשתי עד ההגעה ל"יד ושם". התרשמתי עמוקות מהרושם שהותיר בי המדריך שלנו. אני חושב שכל הסיור המוצלח והמלמד התחיל ונגמר בו - בצורת הדיבור, החשיבות של מוצגי המוזיאון ואיך הוא הנגיש לנו את הידע הרב שיש לו.

הפתיחה באנדרטה לזכר הילדים הציתה בי את הרגש האבהי. הרגש הזה שאומר - לילדים שלי זה לא יקרה! ההליכה שקדמה לכניסה לאנדרטה - בגשם 'בקור הירושלמי' - רק תרמה לכל הסערה הפנימית שהתחוללה בתוכי בזמן ההליכה בחושך, תוך הקראת שמות הילדים שנספו.

לאחר מכן, הבחירה שלו להוביל אותנו במסלול הנכון לקבוצה שלנו, לאורך 2.5 ק"מ של מוזיאון. סיור שלם שלא חיפשתי לרגע להביט בשעון, שלא כאבו הרגליים או הגב. רוצה לומר שלא התעסקתי בדבר חוץ מלהקשיב לדברי המדריך. בקושי דיברתי בזמן ההליכה עם החברים. שמחתי שתוך כדי דבריו הוא נגע בספורט, באולימפיאדת ברלין ובספורטאים היהודים עצמם. ההשגה היחידה שלי היא על החלק האחרון ביום זה. אני חושב שאת החלק של שימוש במצגות "יד ושם" ללימוד הילדים היה ניתן לעשות בדרך אחרת. אולי בצורה של ישיבה במעגל - מעין דיון - על מה כדאי לדבר עם ילדים? כיצד לדבר איתם על הספורט בשעה? ותוך כדי להכניס את השימוש שלנו בתור מורים לעתיד במצגות שהם בנו.

בסופו של יום אני שמח שיצא לנו לדבר קצת מעבר ללימודים הפרונטאליים, קצת לדבר על החיים האישיים עם המשפחה והילדים, בחזרה, בדרך לא שגרתית עם נהג האוטובוס, דרך שלי אישית הזכירה את נופי ה"טור דה פראנס".

לירון זרחי, סטודנטית שנה ב'

יום הסיור ב"יד ושם" היה מאוד מלמד, בפרט על היסטוריית העם היהודי, והוא מתקשר אלינו כאנשי חינוך לעתיד. הרגשתי שכל מה שראינו ולמדנו על תקופת השואה בסיור זה משקף, שאנו, כאנשי חינוך, חייבים, לחנך את תלמידינו ואת דור העתיד שלנו לערכים בסיסיים. הערך העיקרי והבסיסי שאני, כמורה לחינוך גופני, הייתי מעבירה לתלמידיי הוא - קבל האחר, השונה. בכל כיתה ישנם תלמידים מעורבים, מעדות שונות, מדתות שונות, ילדים בעלי צרכים מיוחדים וכו'. עלינו כמורים לעתיד לחנך את תלמידינו לקבל השונה. עלינו להקנות לתלמידינו את הערך הבסיסי ביותר שבכל מקום יהיה מישהו שונה ממך וזה בסדר ואנו צריכים לקבל כל אדם כפי שהוא. ברגע שנחנך את תלמידינו שזה טבעי לחלוטין שישנם אנשים ששונים זה מזה ושכל אדם הוא שווה לאחר, אנו נגדל דור טוב יותר, דור נטול גזענות, דור מקבל, שאוהב את הסביבה ואת האחר. זוהי התובנה העיקרית שאני לוקחת עימי, צריך לחנך את תלמידינו לכבד לאהוב ולקבל אחד את השני.

נאור זהבי, סטודנט שנה ב'

בהתחלה התבאסתי שיש לנו סיור ל"יד ושם". הסיור נפל לי ביום לא טוב, ביום שיש לי חתונה חשובה ללכת אליה. אבל כבר בסיור הראשון שהיה לנו לאנדרטה של הנרות הרגשתי תחושות שלא הרגשתי פעם. הייתי כמה וכמה פעמים ב"יד ושם", אבל החוויה הייתה שונה מאוד מהחוויות הקודמות שחוויתי. הפעם, בסיור באמת הרגשתי שאני בצד, פתאום ב"צד של המורים". שם אני אלמד נושאים שמחר או מחרתיים אני בעצמי אצטרך ללמד אותם לילדים. המדריך היה מקצועי ועניין מאוד בתכנים שלו, ידע להעביר את הרגש ואת התחושות והסיור הרגיש משמעותי מאוד. לקחתי איתי את הדרך להעביר תכנים ואת הרגש שצריך לעורר כשעושים את זה. הסדנה בסוף הייתה סדנה מועילה שעזרה לי להבין איך לשלב תכנים של ספורט בתוך נושאי השואה. לסיכום החוויה הייתה משמעותית ומעוררת השראה. בהתחלה לא הבנתי למה צריך את הסיור ולבסוף זה הכה בי והבנתי שכל דמות מחנכת באשר היא צריכה לעבור אותו.

**סיור לימודי ביד ושם,
תוכנית ההכשרה לחינוך גופני**

סטודנטים הלומדים בשנה ב' בכל תוכניות ההכשרה במכללת קיי עורכים סיור לימודי ב"יד ושם" בירושלים.

במהלך הסיור הסטודנטים מבקרים במוזיאון החדש לתולדות השואה. הם נחשפים לאתרי הנצחה וזיכרון: יד לילד, כיכר יאנוש קורצ'אק, שדרת חסידי אומות עולם וכיכר המשפחה. הם מתוודעים לעולמו של הילד היהודי בתקופת השואה ומתמודדים עם דילמות במרכז "השאלות הגדולות לאחר השואה". הסטודנטים אף עוסקים בדרכי הוראת השואה בדיסציפלינות שונות.

עומרי אלוף, סטודנט שנה ב'

החוויה ב"יד ושם" הייתה מעניינת, מרגשת ומלמדת. זו הפעם השלישית שאני משתתף בסיור במוזיאון, וכל פעם אני לומד כל כך הרבה דברים חדשים. ההדרכה של המדריך הייתה מצוינת, לפי דעתי הוא לימד את החומר בצורה מקורית ואהבתי מאוד את הדרך שהוא קישר זאת לספורט. לימוד הספורט דרך תקופת השואה יכול להעביר את המסר של איך הספורט יכול להוסיף לחיים בכל המובנים, וכמה הוא חשוב וחיוני לחיים.

הופתעתי לשמוע על חוסר הידע של מורים בארץ מה ללמד ביום השואה ואילו טעויות הם עושים ביום רגיש כזה. כמורה לעתיד אני אזכור את הסיור, מכיוון שאני ארצה להיות רגיש לתלמידים שנמצאים בגיל מוקדם ועדיין קשה להם לעכל את הסיפור הקשה הזה שנקרא "השואה".

לפי דעתי מורה שעובר הדרכה כזאת מבין את החשיבות של איך לדבר על הנושא בצורה רגישה ואיך כל מילה שלו יכולה להשפיע על תלמידים בגיל כל כך צעיר. לסיכום אני שמח מאוד על ההזדמנות לבקר שוב במוזיאון "יד ושם". הייתה לי חוויה טובה וחשובה ולמדתי ממנה המון.

שניר צעירי, סטודנט שנה ב'

זו חוויה מאוד משמעותית עבורי. זו הפעם השלישית שלי במקום וכנראה היא בעלת ההשפעה הכי גדולה.

תחילה אציין לטובה את המדריך שהיה מאוד קונקרטי, ענייני וידע להגיש את הדברים בלי לסלף אותם. דרך דבריו הצלחתי להבין ולדמיין המון דברים אשר בעבר אפילו לא יכלו לעלות על דעתי. אני חושב שזה אחד הסיורים החשובים ביותר בחיינו הבוגרים של אדם, יהודי או לא, כדי לדעת על אילו זוועות לאדם אסור לחזור.

הייתה לי חוויה מאוד אמוציונלית אשר נתנה חשיבה אחרת וגדולה יותר על כל נושא השואה.

הכלה והנגשה במערכת החינוך: תלמידים בעלי לקויות ראייה

כתבה: **ד"ר ורד יפלא-וישקרמן**, ראש תוכנית הכשרה לבית הספר העל יסודי

בתוכנית נערכו הסמסטר מספר פעילויות, אך החלטתי לשים את הדגש בדברי על נושא הכלה. התוכנית לעלי יסודי רואה חשיבות רבה בהכשרת הסטודנטים להוראה עם תלמידים בעלי לקויות ראייה. לפיכך יצרה התוכנית שותפות עם הגב' ענת חבושה, מדריכה מחוזית לתלמידים עם מוגבלות ראייה.

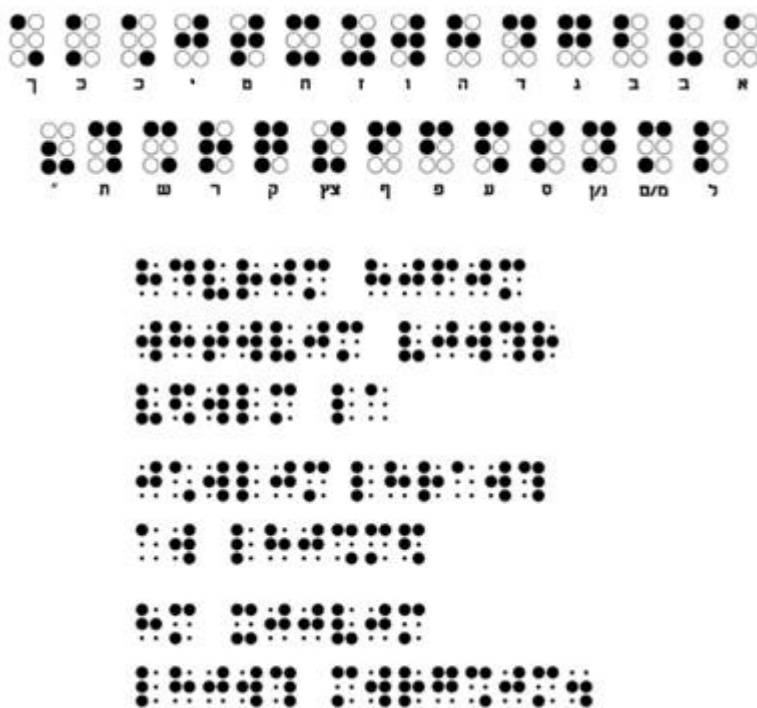
בהרצאתה המאלפת חשפה ענת את הסטודנטים לעולמם של תלמידים בעלי לקויות ראייה ועיוורון, הסבירה על הלקויות השונות וכיצד מתבצעת ההנגשה הפיזית במערכת החינוך – תוך הנושא של הנגשת חומרי לימוד לתלמידים תוך הסבר מעמיק על הציוד המיוחד שאיתו לומדים התלמידים. ענת שוחחה עם התלמידים על תפקידה של המורה התומכת (תפקיד שמרבית מהם לא הכירו), ובכך למדו על ניהול חדשה בעולם ההכשרה של החינוך המיוחד. בהרצאה ניתן דגש על חשיבות השילוב במערכת הרגילה תוך התייחסות לעבודה בשיתוף פעולה בין צוות בית הספר, המורה התומכת, התלמיד והוריו.

הסטודנטים ציינו את הרלוונטיות של ההרצאה לפיתוח המקצועי שלהם ואת החשיבות של השילוב של התלמידים במערכת החינוך הרגילה. ברצוני לצטט את דבריה של מירית פדלון, סטודנטית שנה ג' בעלי יסודי בהתמחות ספרות ולשון:

"לקראת סופה של ההרצאה נערך תרגיל הדמיה ובו ניתנה למשתתפים הזדמנות להבין כיצד רואה ותופס אדם לקוי ראייה את סביבתו הפיזית. לעניות דעתי, תרגיל זה היה עוצמתי ביותר, והוא הטביע את חותמו במשתתפיו. המשתתפים בתרגיל זה העידו על כך כי הוא היה משמעותי מאוד עבורם, וכי הוא עורר אותם רגשית, בין היתר הם ציינו כי תרגיל זה עורר בהם תחושת הזדהות, הבנה ואמפתיה כנה. אחת מהם אמרה כי היא תארגן אירוע בשם חברים לתוכנית ההכשרה לגב' ענת חבושה על הרצאה מרתקת ומלמדת, אשר וודאי תלווה את המשתתפים בה לעוד שנים רבות."

לאור חשיבות הנושא, תתקיים הרצאה נוספת של ענת גם לסטודנטים של שנה א' ב-6.7.22. להלן חלק מהפעילות שבהן התנסו הסטודנטים בהרצאה.

הנחיות: עליכם לתרגם את הקטע הכתוב.
המקרא לפענוח הברייל נמצא בחלקו העליון של המשימה.

סיור למסגרות חינוכיות בקיבוץ בארי: השראה

כתבה: **אוריאן גרינברג**, סטודנטית שנה ב'

המדריכות הפדגוגיות בתוכנית ההכשרה לגן: **ברבי שפיר, דפנה ארמוזה-לוי, מאיה כהן-חדד**

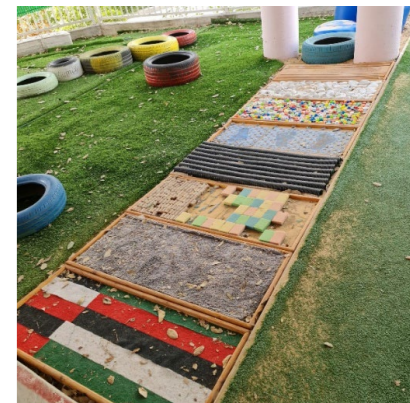
בתוכנית ההכשרה לגן מתנסות סטודנטיות שנה ב' בסמסטר א' במעונות יום. עם סיום תקופת ההתנסות במעון יצאנו לסיור במעונות קיבוץ בארי. התרשמנו מביקור שערכנו בבתי הילדים כדי לחוות את הייחודיות שבמסגרות אלה ולשאוב השראה. השינוי בשגרת ההתנסות היה חווייתי ומשמעותי עבורנו. ראינו גישות חינוך שונות ואת יישומן בפועל לצד מימושם של עקרונות הטיפול.

ניכר היה שוני בין שיטות הלימוד ושגרת מהלך היום בין מעונות היום בעיר לבין בתי הילדים בקיבוץ. השינויים באו לידי ביטוי במגוון דרכים, כגון ארגון הסביבה החינוכית המאפשרת לילדים לפעול באופן עצמאי, חצרות פעילות ועוד.

הצוות בבתי הילדים מעורר השראה בגישתן הנעימה והמתווכת עם הילדים. ניתן היה לראות הלכה למעשה כיצד תיאוריית עקרונות הטיפול באה לידי ביטוי בבתי הילדים שבקיבוץ. כמו בכל גן, הילדים עסוקים בפעילות במוקדים שונים. אך ייחודם של המעונות בקיבוץ בארי באה לידי ביטוי בכך שישנו חצר גרוטאות המזמן חקר עצמאי בחומרים מגוונים ומדמה משחק סוציו-דרמטי מעולמו של הילד. כמו כן ניכר כי יש דגש על בניית אינטראקציות חברתיות הדורשות פתרון בעיה.

לא ניתן לסיים את חוויית הביקור מבלי להביע את הערכתי ותודתי למדריכות הפדגוגיות ברבי, דפנה ומאיה, שליוו ותיווכו בסיום.

ביציאה מהשגרה והחלוקה לקבוצות קטנות יחד עם המדריכות הרגשנו את גיבוש הקבוצה. זה הפך את החוויה למשמעותית יותר ויצאנו עם תחושות סיפוק והשראה.

"כולנו אור איתן" - גיבושון שנתונים א', ב', ג',

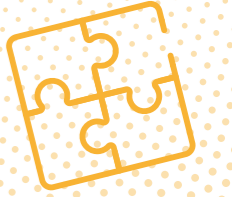
כתבו: **אימי חולתי**, סטודנטית שנה ג', **קורין חיון**, סטודנטית שנה ב', **דנאל דמשה**, סטודנטית שנה א'
המדריכות הפדגוגיות בתוכנית ההכשרה לגן: **זהבה כהן, דינה בן יעיש, ד"ר מיכל ינקו, ד"ר יסמין וילר, ברבי שפיר, דפנה ארמוזה-לוי, מאיה כהן-חדד, לימור שונים-מויאל, סופי בן-יאיר**

לקראת חנוכה, התכנסנו יחד סטודנטיות מתוכנית ההכשרה לגן (שנתונים א', ב', ג) וסגל המרצים לפעילות מגבשת ועשירה במוזיקה, בתנועה ושעשועון בסגנון "סליחה על השאלה?".

אחרי תקופה ארוכה שבה הלמידה התבצעה מרחוק ולא הייתה לנו היכולת להיפגש פנים אל פנים, מפגש מסוג זה תרם לגיבוש ולתחושת השייכות למקום ולתוכנית ההכשרה לגן. חשוב לציין, כי קודם לכן לא התקיימו מפגשים בפורום הכולל את כל השנתונים האלה יחדיו.

בתחילה המפגש היה קצת מביך וכל שנתון ישב מקובץ, והחלוקה הייתה מאוד ברורה. פתחנו את המפגש עם פעילות מוזיקלית בהנחייתה של ד"ר מיכל ינקו אשר הובילה לשיתוף פעולה ואווירה חווייתית המלווה בצחוק, למידה והנאה. תוך כדי התנועה יצרנו קשרים אחת עם השנייה ו"הקרח נשבר". לאחר מכן, פתחנו בשיר ומזמור לכבוד הג החנוכה אשר נתנו לנו תחושה של ליכוד ומשפחה אחת.

בשעשועון "סליחה על השאלה" בהנחייתה של ברבי שפיר, נבחרה נציגה אחת מכל שנתון ונשאלנו מספר שאלות, ביניהן: מהן החוויות שלנו מהקמפוס? מהן התחושות שלנו לגבי החזרה ללמידה פרונטלית? מה אנו מאחלות לשנתונים? ועוד. למרות רצינותן של השאלות, השאלון נשא אופי הומוריסטי ומהנה.

סדנת "סוס ועגלה" - יום למידה מפעיל

כתבו: **נועם קולט**, סטודנטית שנה ב', **עמית חכמון**, סטודנטית שנה ג'

המדריכות הפדגוגיות בתוכנית ההכשרה לגן: **זהבה כהן, דינה בן יעיש, ד"ר מיכל ינקו, ד"ר יסמין וילר, ברבי שפיר, דפנה ארמוזה-לוי, מאיה כהן-חדד, לימור שונים-מויאל, סופי בן-יאיר**

במסגרת לימודינו בתוכנית ההכשרה לגן, התאספנו הסטודנטיות משנתונים ב' וג' ליום פדגוגי בלמידה קצת אחרת. בבוקר כשהגענו למכללה לפעילות לא ידענו למה לצפות ומה אמור להתרחש ביום זה. כשנכנסנו לאולם הספורט ראינו את כל המשחקים המסקרנים של סדנת "סוס ועגלה". מיד הבנו שזו פעילות שוברת שגרה, חווייתית ומעניינת אשר תגבש אותנו.

במסגרת הסדנה התחלקנו לקבוצות ואתגרנו בכמה וכמה משימות משחק חווייתיות ומעשירות. המשחקים מאוד אתגרו אותנו כקבוצה. עברנו תהליך של למידה משמעותית, בלתי פורמלית, במשחק ותנועה. במסגרת אותן המשימות נדרשנו לפתור בעיות ואתגרים בשילוב איברים שונים מעץ, כגון יצירת דומינו שמטרתו להפיל דגם גדול, בניית מכונת נוסעת מכמה מקלות וגלגלים בלבד, בניית הדגם הגבוה ביותר ועוד. משימות אלה דרשו מאיתנו חשיבה יצירתית, שיתוף פעולה, עבודת צוות, חשיבה מחוץ לקופסה, מנהיגות, משימתיות ועוד.

בתחילה לא כל כך הבנו את הרציונל. כל קבוצה התכנסה וניסתה במהירות להשלים את המשימה מבלי לחשוב מעבר להוראות המילוליות שניתנו. חשבנו שנצליח לעבוד כל אחת לבד אך במהרה הבנו שטעינו והתחלנו לעבוד יחד כקבוצה בשיתוף פעולה ועבודת צוות. כל אחת מחברות הקבוצה לקחה חלק במשחק ותרמה למציאת הפתרון.

ככל שהתנסונו באתגרים השונים, כך למדנו שבאמצעות מעט יצירתיות ועבודה משותפת, נוכל להגיע להישגים גבוהים ולתחושת הצלחה ומסוגלות.

הרגשנו הנאה מכל תהליך העשייה, המשחק והחשיבה היצירתית. פחות ייחסנו חשיבות ל"תחרות וניצחון" נגד שאר הקבוצות כי מבחינתנו ניצחון נמדד באופן שבו הצלחנו לקבל את עצותיה של כל אחת מחברות הקבוצה בהקשבה ובסובלנות. יצרנו שיח וסיעור מוחות בצורה מכבדת. לא חששנו להמשיך לנסות לתקן ולשפר בזמן המשחק התפרק כמה שניות לפני הסיום, ואף אחת מאיתנו לא וויתרה למרות הידיעה שלא תמיד נגיע למקום הראשון. הרגשנו שהצלחנו להניח בצד את כל הסיטואציות הפרטיות ולממש את המיטב מכל אחת מאיתנו באותו היום.

דבריו של מדריך הפעילות העניקו המון נקודות לחשיבה במישורים שונים, הן להיותנו סטודנטיות בתוכנית ההכשרה לגן הן כבני אדם בהתנהלות בחיי היום-יום.

לאחר ההתנסות הזו התחלקנו לקבוצות קטנות ומעורבות. כל קבוצה לקחה ערך שעלה מהיום הפדגוגי וישבו בנות הקבוצה רוצות להעמיק ובנינו מערך שיעור שכולל את כל העקרונות שלמדנו, ובהמשך הוא הוצג בפני כולן.

במהלך ההתנסות שלנו בגני הילדים אנו משתדלות להקנות לילדים את הערכים האלו, אך מעולם לא התנסונו בהם בעצמנו. ההתנסות במעבר מהתיאוריה למעשה הייתה חשובה מאוד עבורנו ומשמעותית להמשך עבודתנו. היום הפדגוגי הזה לימד אותנו את החשיבות והערכיות שבעבודתנו. למדנו תוך התנסות ממשית כיצד להקנות לילדי הגן את הערכים האלה והחשיבות של יום זה עבורנו יקרה מפז.

מעבר לכך, זכינו להכיר את בנות השנתון השני, להתגבש, ללמוד יחדיו וליהנות מבלי לחשוב על מטלות ומשימות שבשגרה.

אנו מודות מקרב לב לכל העוסקים במלאכה, למכללת קיי על היוזמה המרתקת, המעשירה והמשמעותית עבורנו ובעיקר למדריכות הפדגוגיות שעמלו רבות לקיום יום זה.

תודה על ההשקעה ועל ההזדמנות ללמוד בצורה קצת אחרת.

מצפות לחוות עוד חוויות מסוג זה!

מאחלות לכולנו להמשיך להיות יצירתיות, קשובות ותמיד בעלות ראש פתוח לרעיונות חדשים... ואף פעם אל תשכחו, השמיים הם הגבול.

חשיבה מסדר גבוה

תקשורת בינאישית וקשיבות

חשיבה יצירתית

ברכותיה של אימי חולתי (שנה ג'):

ברכה לשמחן גי
שמח

כבר שתיים מלאות שבהן אנו למדנות ונתמקצעות
בזמנם כל הכשרה מילק מר ולאחריו עוד מר,
ואנו שואלות את עצמכן מ... מתי זה יגמר?
בואו ואנלה לכם סנד קסן...
זה לא עומד להיגמר ולהסתיים כאן.
הלמידה והעשייה ממשות גם לאחר סיום הוואר,
הדבר היחיד שמשתנה הוא הפיכתכן לשמש ולמקור אור וחיש
פונקציות ומודל לחיקוי עבור המרות הזעיריין
שיאירי ויחפכו לאורות גדולים.

ברכה לשמחן אי
הסביבונים

מ'שמחן ללימודים זה ימה אתן ו' כבר כאן, קצת
מטורחרות והכיוונים מתבלבלים,
כל מרצה מטובב את הסביבון בדרך שלו
ולמעשה מטביע את החותמו,
ג- מנימה - היכולת לתת מעצמכן לילדים
ג- גבורה - לעמוד באומרים ולצלוח אותם
ה- הומוניה - על אף הטיבוב הישארו מאוחדות
פ- פעילות - שנתניה שמה פעילה וחוויתיות
זכרו כי כל פעילה ותוכיר לך במה להזמקד ולהאמין.

חינוך בראי השדה

הקורס "חינוך בראי השדה" נלמד לראשונה בשנת 2007 והציע גישה חדשה להכשרה במכללת קיי החוצה את המסגרות ההכשרה הנהוגות במכללה - מסגרות של תוכניות הכשרה והתמחויות, ומיועדת לכלל הסטודנטים הלומדים בשנה א' מהגיל-רך, היסודי, העל-יסודי, האמנות, החינוך במיוחד והחינוך גופני, בחברה היהודית ובחברה הבדואית. התוכנית מופעלת על-ידי מנחים משותפים משתי החברות - היהודית והבדואית. נעשה תכנון משותף אך הלמדיה מתקיימת בהפרדה בין שתי החברות, בהנחה שדווקא ההפרדה בין סטודנטים יהודים ובדואים תאפשר התפתחות משמעותית יותר של זהותם האישית, המקצועית והתרבותית.

קורס זה הוא במוקד ההכשרה של סטודנטים בשנה א'. תכני הקורס מתמקדים בתהליכי הוראה-למידה, בשונות בין לומדים וכן קישור בין התיאוריה למעשה ההוראה בפועל. הקורס נועד להוות מודלינג (modeling) לדרכם המקצועית של הסטודנטים בעתיד, והוא מתמקד בסטודנט כלומד ומקשר את הלמידה האישית לתהליכי הוראה.

לגלות עצמי כמורה לעתיד

כתבה: **זינה מטלקי**, סטודנטית שנה א'

לקראת סיום סמסטר א' וסיום הקורס "חינוך בראי שדה", רציתי לשתף אתכם בתהליכי הלמידה. בקורס "חינוך בראי שדה" למדתי בעצם על הלמידה המשמעותית והלימדה השיתופית, הלמידה הפורמלית והלמידה לא פורמלית, הלמידה התנסותית והלמידה החווית, נחשפתי להרבה אינפורמציה שלא ידעתי מקודם. בקורס הזה הייתה לי הזדמנות קודם כול לגלות עצמי כמורה לעתיד. קיבלתי הזדמנות להכיר את רצף הגילים (הגיל הרך, גיל הילדות, גיל הבגרות, חינוך מיוחד), וכך נחשפתי לכול התחומים שלומדים במכללה. מהקורס הזה למדתי הרבה דברים: תקווה, אמונה בעצמנו, השתתפות עם חברים, הכרת אנשים חדשים, למידה קבוצתית (זאת הלמידה המשמעותית שנותנת לנו הזדמנות להיות אנשים שזורעים אושר בלב אחרים), עזרה, קבלת האחר, צדק, תרומה. אלו רגעים שנתנו לי הזדמנות להגשים עצמי כמורה לעתיד. חוויתי חוויות מיוחדות כשצאנו למסע ל"נאות קדומים", ושם עשינו הרבה פעולות, ומאחרי כל פעולה הייתה מטרה מיוחדת. הצלחתי לזהות את נקודות החולשה והחוזקה שלי, והתאמצתי לעבוד על עצמי בשביל להיות מורה טובה. לסיום, אני רוצה להודות למרצה היקרה שלי שסמכה ותמכה בכל רגע, שנתנה לנו להרגיש בנוח, שהתחשבה. אני רוצה להיות כמוה מורה טובה, מורה אידיאלית, מורה אינטלקטואלית. תודה מיוחדת גם לשאר הצוות של הקורס, לתרצה שעשתה הכול בשביל על החומר של הסמסטר, תודה גם לשאר הסטודנטיות, היינו קבוצה מדהימה וביחד כול הזמן. הדבר היחיד שהייתי רוצה לשנות בקורס הוא אורך הקורס - רק סמסטר א' לא מספיק, והלוואי שהיינו לומדים שני סמסטרים, כי אני חושבת שקורס הזה יש משמעות גדולה בתור מורים לעתיד. תודה!

נחיתה רכה

כתבה: **ד"ר נעה ליבוביץ**, דקנית הסטודנטים

צוות הדקנאט פועל לשיפור רווחתם של הסטודנטים ומטפל בצרכים שונים (לימודיים, אישיים, רגשיים, חברתיים וכלכליים). השנה כדי לסייע לסטודנטים לממש את יכולותיהם ולהצליח בלימודים, נבנה שאלון שנועד לסייע לצוות לאתר צרכים ולמפות קשיים כדי לתת מענה במהלך הלימודים האקדמיים.

השאלון נבנה באמצעות טופס מקוון גוגל פורמס (Google Forms) והועבר לכלל הסטודנטים בשנתון א' בשתי שפות. בחרנו להעביר את השאלון דרך תוכנית החונכות "אחים גדולים". "אחים גדולים" היא תוכנית שבה סטודנטים לתואר הראשון (שנה ב' או ג') חונכים סטודנטים משנה א' במהלך סמסטר א'. הבחירה בדרך זו הייתה מכוונת מתוך רצון להגיע אל הסטודנטים בדרך לא פורמלית. הסטודנטים קיבלו את הקישור אל השאלון ובו נכתב באופן בולט בשתי השפות: **אין חובה למלא את השאלון. שירותי משרד הדקן זמינים לכלל הסטודנטים גם ללא מילוי השאלון.**

הרציונל לבניית השאלון והעברתו נבע מן ההבנה שהכניסה למכללה ולמערך האקדמי היא תהליך המלווה בחששות רבים. הוא נבע גם מההיכרות עם הפרופיל הסטודנטיאלי של הסטודנטים המגיעים ללימודים במכללה - חלקם מאוכלוסיות מוחלשות (יישובים לא מוכרים, חד-הוריות, קשיי שפה וכו') וחלקם סטודנטים עם צרכים לימודיים מיוחדים. כולם נדרשים לפיתוח מיומנויות סטודנטיאליות ורכישת שפה אקדמית.

מטרותיו של השאלון לאפשר לנו לערוך מיפוי של אוכלוסיית הסטודנטים שמצטרפת בכל שנה אל המכללה - פעולה פרואקטיבית שבה אנו מזהות צרכים ובעיות ונותנות מענה בדרכים שונות ומגוונות, וכן חשיפת מערך התמיכה שניתן לסטודנטים באמצעות משרד הדקנאט.

השאלון כלל שאלות במספר תחומים: משפחתי, כלכלי, צרכים לימודיים, בעיות רפואיות ונגישות וליווי רגשי. על השאלון ענו כמאה ועשרים סטודנטים וסטודנטיות. לאחר ניתוח השאלון כל אחת מצוות הדקנאט פעלה בהתאם לשאלות הקשורות לתחום אחריותה. גב' רגינה בן שטרית, רכזת איתק"ה, יצרה קשר עם סטודנטים בעלי צרכים לימודיים ולעיתים רבות סובלים מתסמונת "דחיינות בירוקרטית", וכך קידמנו את מערך ההתאמות הלימודיות שהסטודנטים זכאים לו. כמו כן גב' שמרית מולכו העוסקת ב"פנתה אל סטודנטים אשר ציינו שהם מעוניינים בליווי רגשי ונבנתה להם תוכנית סיוע אישית. שוחחנו עם סטודנטיות חד-הוריות כדי לבחון כיצד ניתן לסייע להן הן מבחינה לימודית הן מבחינה כלכלית. גם פנינו אל סטודנטים שציינו שעשו שנת שירות או היו פעילים בתנועת נוער כדי לגייס אותם לטובת פעילות חברתית המתקיימת במכללה.

למרות ההישגים שנבעו מניתוח התשובות לא הצלחנו להגשים את כל מטרותינו. אחת המטרות הייתה למפות את צרכי הסטודנטים על פי תוכניות הלימוד וההתמחויות ואז לפעול מול הצוותים האקדמיים והפדגוגיים כדי ליצור מערך תמיכה (שיעורי עזר, חונכויות, התאמת דרכי הוראה ועוד). כיוון שענו "רק" מאה ועשרים סטודנטים לא יכולנו לערוך מיפוי משמעותי ופעלנו במישור האישי בלבד.

בעתיד אנחנו שואפות לשתי פעולות: האחת, הרחבת השאלות גם לתחום האוריינות הדיגיטלית והשנייה, העברת השאלון בדרך פורמלית, אולי בשיתוף עם מדור רישום. אנחנו מאמינות שזוהי רק התחלה של פעולה משמעותית של המשרד שכורך בתוכו איתור וליווי סטודנטים עם צרכים מיוחדים, סיוע לסטודנטים שמתקשים בתשלום שכר לימוד, שירותי ייעוץ פסיכולוגי, ייעוץ בנושאים אקדמיים, בעיות הסתגלות, חונכות ושיעורי עזר למתקשים, התמודדות עם חרדה וטראומות, סטודנטים חונכים סטודנטים ופעילות בשיתוף אגודת הסטודנטים.

למידה רבת עוצמה

כתבה: **ספאא אבו רוסתם**, סטודנטית שנה א'

אני סטודנטית שנה א' בהתמחות ערבית ועברית כשפה שנייה לבתי הספר העל-סודיים. רציתי לשתף אתכם בחוויה שלי במהלך הקורס "חינוך בראי השדה", אחד הקורסים שחייבים ללמוד אותו בשנה א'. דרך הקורס הזה אנו לומדים על המשמעות של למידה רבת עוצמה בכל גיל, עקרונות ומאפיינים של שלושת הגילים: הגיל הרך, גיל הילדות וגיל ההתבגרות, בנוסף לנושא השונות ולתכונות של המורה המשמעותי.

הקורס "חינוך בראי השדה" מאוד חשוב לכל סטודנט שרוצה להיות מורה בעתיד, כי הוא עוזר לסטודנט להבין ולדעת איך להתמודד עם כל גיל ואיך ללמד בצורה משמעותית בדרכים שונות שמתאימות לכל תלמיד.

הקורס מעניין מאוד ובעל משמעות רבה, הוא מבוא מצוין לתחילתה של שנה אקדמית לקראת עתיד חינוכי טוב יותר. קורס זה נתן לנו את ההשראה להיות מורים טובים ובעלי משמעות טובה. אחד הדברים שהכי אהבתי במהלך הקורס הוא העבודה הסופית של הפרויקטים. עבודה בקבוצות של סטודנטים שלא מכירים אחד את השני נותנת את ההזדמנות להכיר את האחר ולשתף אותו במיומנות ובחשיבה על נושאים שונים. מאוד נהניתי מהחוויה למרות כל הקשיים, כי במהלכה שיתפתי את המיומנות שלי והכרתי את החברות הכי חרוצות.

אני מודה למורת הקורס על ההשראה שנתנה לנו, היא מורה מושלמת שמעוררת השראה.

"הכול אפשרי" מיומנה של סטודנטית בהכשרה להוראה

כתבה: **נורין מסאעד**, סטודנטית שנה א'

אני סטודנטית שנה א' ורציתי לשתף אתכם בחוויה האישית שלי בקורס "חינוך בראי השדה". בסוף הקורס הזה, אני רוצה להגיד כמה דברים על הקורס הזה, הקורס הזה היה אחד השיעורים הטובים ביותר שלמדתי במכללה. בהתחלה לא הייתי משוכנעת בבחירת מקצוע ההוראה, אבל אחרי הקורס הזה למדתי את ערכו של מורה ועד כמה הוא חשוב בחברה שלנו.

הקורס הזה לימד אותי הרבה, מכיוון שהוא הגביר את הביטחון העצמי שלי והפך אותי לסטודנטית שיוודעת מה המטרה שלה בחיים, ששום דבר אינו בלתי אפשרי, אבל אנחנו צריכים לשאוף לקבל את כל הדרישות שלנו. כל זה בזכות המורה הנפלא שלנו מוהאב אל-קרבאוי מלא חיים. תודה שנתת לנו תקווה ותנופה גדולה להמשיך את דרכנו כדי שנצליח בחיים שלנו.

קורס זה עזר לי הרבה בהיכרות עם כל הגילים. כמורה בעתיד אני חייבת להכיר את כל הגילים ואת מאפייני הגילים וכיצד להתמודד איתם. בזכות הקורס הזה הכרתי כל גיל וכל מה שקשור אליו.

בקורס זה היה נדרשנו לבנות פרויקט PBL סביב נושא ספציפי בחברה שלנו, ואחד התנאים לפרויקט זה היה עבודה בקבוצות. מטרת העבודה בקבוצות הייתה לדעת את הערך של שיתוף פעולה וכיצד לשיתוף פעולה יש תפקיד מרכזי בהצלחת המחקר. אני וחבריי לקבוצה בחרנו את הנושא של עבודת ילדים מתחת לגיל 18 כי הנושא הזה היה עניין אותנו ולכן רצינו לחקור אותו. למרות חילוקי הדעות סיימנו את המחקר בצורה מושלמת והצלחנו ליצור מוצר שמבטא את הנושא שלנו.

בסופו של דבר, אני מקווה שתמיד תעבירו את הקורס הזה לסטודנטים כי זה כלי עזר נהדר לתלמיד השואף להיות מורה. מהניסיון שלנו אני ממליצה שהקורס הזה יהיה שנתיולא סמסטריאלי כמו אצלנו, כי הקורס הזה חייב להוציא את כל הכישרונות והיכולות של התלמיד. היינו תחת הרבה לחץ ורצינו שיהיה לנו יותר זמן להשיג יותר, אבל בסופו של דבר התגברנו על כל הקשיים והצגנו את הטוב ביותר שהיה לנו

מה בין פודקסט וסטיקר להכשרה להוראה?

כתבה: **דניאל גז ופז עשתון**, סטודנטיות שנה א'

אנו סטודנטיות שנה א' הולמדות בקורס "חינוך בראי שדה". מדובר בקורס אשר משלב בין התוכניות הנלמדות במכללה ומחבר בין האנשים. במהלך הסמסטר למדנו על קבוצות גיל שונות ועל אופי הלמידה של כל קבוצת גיל. בסוף הסמסטר התבקשנו להגיש את עבודת הגמר, שמבוססת על שיטת ה-PBL למידה מבוססת פרויקטים.

כל קבוצה בת ארבעה סטודנטים בוחרת נושא מסוים ומצמידה לו שאלת מחקר שאותה היא חוקרת וצריכה להסביר לכלל הכיתה.

נספר כעת על הפרויקט שלנו.

בפרויקט זה היינו צריכות להתמקד בקבוצה שהיא שונה בחברה ולחקור לגביה.

הקבוצה שבה בחרנו להתמקד היא הזוגות המעורבים הבין-עדתיים בחברה הישראלית, ובחרנו להתמקד במקרה ספציפי של זוגיות בין כהי עור לבהירי עור. כל התהליך החל בבחירת הקבוצה וגיבוש הרעיון. לאחר מכן התחלנו לחקור לגבי זוגות אלו על ידי מציאת מאמרים וכתבות הקשורים לנושא. ברגע שהיה לנו מספיק מידע לגבי אותם זוגות התחלנו לגבש רעיון לתוצר. בתור התחלה חשבנו להציג סרטון הנקרא "סליחה על השאלה" שבו נראיין מספר זוגות מעורבים ונשאל אותם שאלות בנוגע לזהות שלהם בתוך המערכת הזוגית שאותה הם מקיימים. אך בעקבות הקורונה וגם בגלל אי הסכמתם של הזוגות להתראיין ולחשוף את פניהם בסרטון הוביל לכך שלא נוכל להציג את התוצר שרצינו. נציין כי אי הסכמתם של הזוגות המעורבים לחשוף את עצמם חידדה אצלנו יותר את חשיבות הפרויקט וחוסר המודעות והקבלה בחברה. המשכנו לחשוב איך אנחנו יכולות להציג את התוצר בצורה שהיא הכי מדויקת, עניינית ומציגה את המחקר כולו.

לאחר חשיבה רבה והתייעצות עם המרצה שלנו החלטנו על רעיון חדש שהוא פודקאסט, הקלטת הזוגות לריאיון ברדיו שבנינו. (מצורפת תמונה של הרדיו אותו הכנו). מלבד הרעיון של הרדיו החלטנו גם להציג סטיקר שאותו נחלק בין תלמידי הכיתה. שוב בגלל הקשיים של הקורונה ובעקבות זה שהצגת הפרויקטים עברה לזום, צירפנו תמונה של הסטיקר שחציו לבן וחציו שחור, מה שמעורר את הזדהות שני הצדדים לתופעה זו.

תהליך ה-PBL שימש כהתנסות בהעברת שיעור וביכולות שלנו כמורים לעתיד. בגלל הקשיים שיצרה הקורונה לא היה ביכולתנו להיפגש, והפרויקטים הועברו בזום. נוסף לכך תהליך זה הכין אותנו לשנותינו הבאות במכללה, כיוון שנחשפנו לעשיית פרויקט משותף, עמידה בזמנים, אופן התהליך שהתחיל בחקר על הנושא ועל הכנת התוצר הסופי שנבנה בכוחות עצמינו והצגתו מול הכיתה.

מעבר לכך שזה היה שיעור מאוד מעניין ומלא למידה, כל קבוצה הציגה את הפרויקט שלה ולימדה אותנו דברים רבים בזכות התוצרים המגוונים שיצרו ובזכות המאמרים שעליהם התבססו. לסיכום אנו ממליצות להמשיך את הלמידה לפי שיטת ה-PBL. תהליך זה מקנה לסטודנטים את היכולת להביע את עצמם ולהביא את התוצרים היצירתיים ביותר.

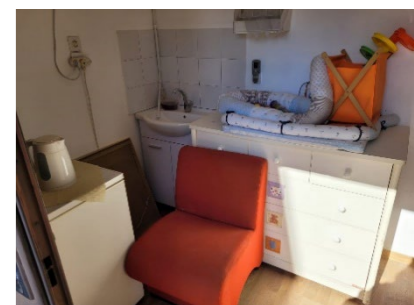

בואו נעזור לסטודנטיות בהיריון ולהורים לאחר לידה!

כתבו: דדניאל עמירן, שני אוריאל, אפק חורי ודנאל דמשק, סטודנטיות שנה א'

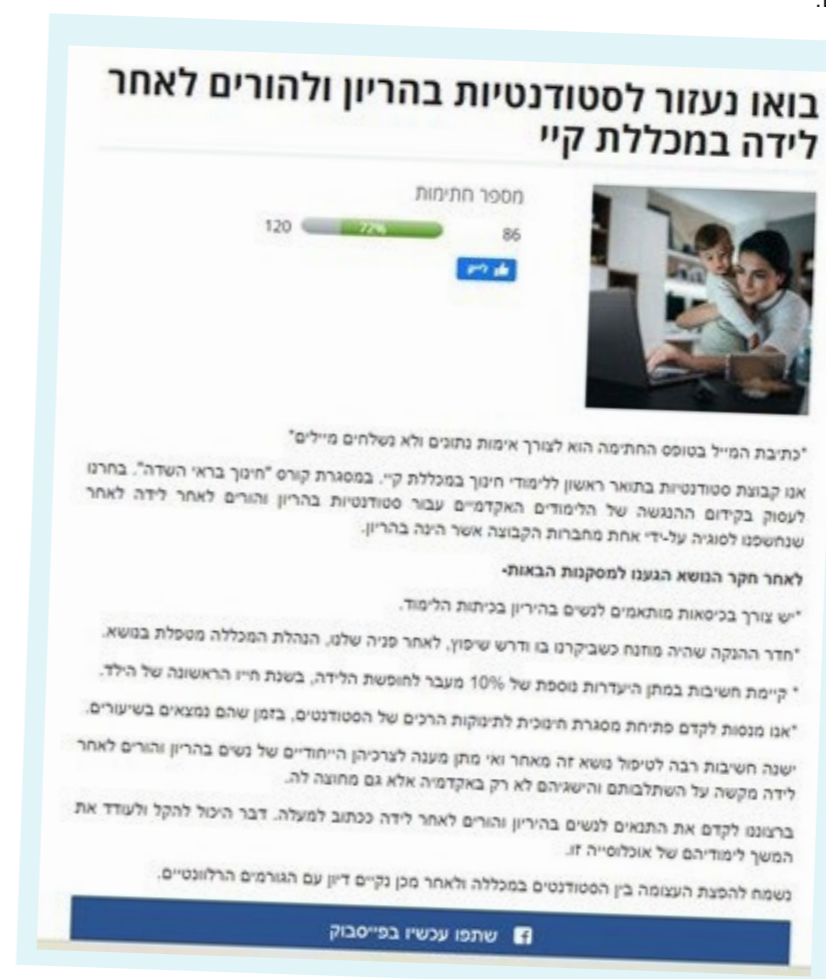
אנו סטודנטיות שנה א' בתוכנית לגיל הרך, הלומדות בקורס "חינוך בראי השדה" בהנחייתה של רבני שפיר. במסגרת הקורס התנסונו בלמידה מבוססת פרויקטים (pbl). הנושא שבחרנו לחקור הוא הנגשת מוסדות אקדמיים לסטודנטיות בהיריון ולסטודנטים הורים באופן כללי, ובמכללת קיי בפרט. החלטנו לחקור נושא זה בעקבות חברתנו לקבוצה שבהיריון ומאחר שראינו כי ישנם הרבה סטודנטים שלא מכירים את הזכויות המגיעות להם במכללה ובכלל מבחינת חוק, במיוחד סטודנטיות בהיריון והורים לאחר לידה. היה חשוב לנו להאיר את עיני הסטודנטים. לשם כך בחנו את הזכויות שלהן זוכות סטודנטיות בהיריון ואחרי לידה ובני זוגן במכללת קיי בהשוואה לזכויות המגיעות להם על פי חוק. מצאנו כי מירב הזכויות המגיעות בחוק ניתנות למימוש במכללה, אך מצאנו חוסרים אחדים, ועם החוסרים שמצאנו פנינו להנהלת המכללה, לדקנית הסטודנטים, למנכ"ל המכללה ולאגודת הסטודנטים.

רוצים לדעת מה הזכויות החסרות? היכנסו לעצומה! גלו מה אפשר לשפר, ואל תשכחו גם לחתום.

atzuma.co.il/
pregnantwomans

מקוות שיחד נצליח לעשות שינוי.

כתבו: **סטודנטים שנה א'** בהנחיית ד"ר אמאל אבו סעד

בשנה א' **למדנו** קורס מעניין וחשוב שחשף אותנו לרצף הגילים במערכת החינוך, אינטליגנציות מרובות ועוד נושאים. למדנו לאורך כל הסמסטר בדרכי הוראה שונות, כגון למידה בקבוצות, ג'קסו, למידה עצמאית ועוד דרכים מעניינות שאני מקווה שנאמץ אותן בעתיד כמורים וכחלק מהצוות הבית ספרי. לאחר שהמרצה חשפה אותנו ללמידה מבוססת פרויקטים, למידה מבוססת בעיה ולמידה ומבוססת מרום, היא ביקשה מאיתנו לבחור שיטה אחת מהן. הכיתה בחרה בלמידה מבוססת מקום, וזו הפעם הראשונה שאנחנו מתנסים בה. למידה מבוססת מקום היא שיטה פדגוגית המחברת את אנשי החינוך למקום או לסביבה שבה הם פועלים וחיים, ושמה דגש על עקרונות הצדק החברתי והשוויון. היא גם מעניקה לתלמיד או לסטודנט את הזכות להתגאות במקום שהוא חי בו מכיוון שהיא מאפשרת לו לערוך שיפורים או לגלות ממצאים כדי לקדם אותו. ועכשיו אני רוצה לשתף אתכם בחוויות שלנו מהלמידה מבוססת מקום. זו שיטת לימוד שונה מאחרות בכך שהיא מתאפיינת בשיתוף פעולה בין התלמידים בשטח או במקום שהם גרים או במקום שמולם ולא מעולם הדמיון. היא גם מאפשרת להם להכיר את ההיסטוריה והמורשת של המקום שבו הם נמצאים, והם גם מתחילים לעבוד ולחפש יחד, בקבוצות משותפות נקודות ששייכות ושחשובות למקום שבו הם פועלים. מהשיטה הזאת מבינים שהיא שונה מדרך הלימוד בבתי הספר, כי התלמיד נמצא בשטח פיזית, במקום בחוץ שהוא רלוונטי ומושך עבורו. שם אפשר לראות את היכולות הנסתרות והחכמות של התלמידים באופן אישי לכל אחד, ובשיטה הזאת אפשר למצוא פרמטרים שיכולים להעלות את רמת החיים של התלמיד - כלכלית ובריאותית - בעזרת השימוש בטכנולוגיה המודרנית.

מה עשינו: בהתחלה המרצה חילקה אותנו לקבוצות קטנות והיה על כל קבוצה לבחור מקום מסוים שהוא מעניין וחשוב. הלכנו פיזית למקום שבחרנו בקבוצה כדי שנראה אותו במציאות, שנראה איפה הוא ואיך הוא נראה, ושנוציא כמה שיותר מידע ונתונים מאותו מקום, לשאול ולראיין את האחראים למקומות אלו. המטרה היא לחקור את המקום הזה בעצמנו בשיטת למידה מבוססת מקום. בסוף התהליך היה לנו תוצר מעניין, לקחנו את המפה של ארץ ישראל ושתלנו את המצגות שעשינו ב"canva" כקישור במקום הגיאוגרפי הנכון.

הרגשנו לאורך תקופת הקורס ובמיוחד כשהתחלנו בלמידה מבוססת מקום שזה דבר שמעניין אותנו מאוד כסטודנטים וכבר חיכינו לצאת לשטח ולראות על מה מדובר במציאות. בזכות השיטה הזאת ושיתוף הפעולה למענה הכרנו אחד את השני יותר ויותר וזה מאוד גיבש וחיבר אותנו. למידה מבוססת מקום נתנה לנו בשטח הרגשה של כף, התעניינות ושייכות לנושא, והבנה שאפשר לקבל נתונים וידע על המקום מהמקום עצמו שבו אנו נמצאים.

הקישור למפה בגוגל

<https://www.google.com/maps/d/u/0/edit?mid=1tN2vK0nNgaZjFUuqPMxfV3CCRWR2Kqt-R&usp=sharing>

הפדגוגיה הייחודית בתוכנית כוללת תהליך של חממת השפעה ובה הסטודנטים עוברים בשנה אחת תהליך SML- Self Mangmant Learinig שבו הם שואלים את עצמם חמש שאלות: מאין באתי? איפה אני היום? לאן אני רוצה להגיע? איך אגיע לשם? כיצד אדע שהגעתי? מסע זה משתלב בתוך תהליך הסדנה הדידקטית וההתנסות המעשית בבתי הספר ברשות. הסטודנטים לומדים להכיר את הייחודיות הדמוגרפית והנופית שלהם, מהם גורמי המיקום המאפיינים את העיר/ העיירה/ המועצה/ הרשות שבהם הם יפעלו וילמדו. למה אנשים בחר לגור דווקא שם? נערכת פגישה עם ראש מנהל החינוך כדי להבין את המצפן החינוכי של הרשות והיעדים העיקריים לצד הצרכים והאתגרים של כל רשות. משם ממשיכים הסטודנטים ובתהליך העמקה של צורך ומייצרים פתרונות יצירתיים בדמות תוכניות חינוכיות מותאמות, שילוב קהילות מגוונות וכמובן חלומות אישיים בתוך המערכת הבית ספרית והמערכת הבלתי פורמאלית במועצה.

בשנתיים האחרונות אנו נמצאים במשבר עולמי - משבר הקורונה ואנו נדרשים לייצר מהלכים חינוכיים המותאמים לגמישות מרבית, זמינות לחידושים, כלים דיגיטליים והוראה מרחוק ומקורב.

צוות התוכנית נפגש אחת לחודש לפיתוח תכנים, התמודדות עם אתגרים ובניית התוכנית.

כדי לשמור על קשר קבוע ורציף עם הסטודנטים אנו נעזרים בקבוצת פייסבוק פעילה בשם "אני אישה של תמורות" וכן בקבוצות וואטסאפ שנשארות פעילות גם בתום התוכנית ועוזרות בהשמה במערכת גם שנתיים אחרי.

נושא החדשנות בחינוך מול הצורך לייצר יציבות הוא אתגר גדול ואנו מתמודדים עימו כמו כל מערכת החינוך בעת זו. אנו מתנסים בדגמי הוראה חדשניים, כגון PBI, מרחבים פתוחים, PBE ודרכי ההערכה חלופית, ימי למידה מרוכזים, סיורים וביקורים בהתאם ליכולת ולתו הירוק.

הסטודנטים מקבלים ממשרד החינוך הלוואה מותנית וכן מלגת מפעל הפיס על מנת לקדם את המהלכים החינוכיים שהם מקדמים בבתי הספר וכן ליצור מחויבות לכניסה לתוך המערכת בתום התוכנית.

REDMI NOTE 8 PRO AI QUAD CAMERA

REDMI NOTE 8 PRO AI QUAD CAMERA

REDMI NOTE 8 PRO AI QUAD CAMERA

תמונות מחיי התוכנית בשלוש השנים האחרונות

תוכנית תמורות הסבת אקדמאיים להוראה בחינוך מבוסס מקום

כתבה: ד"ר דפנה גרנית דגני

תוכנית תמורות היא תוכנית להסבת אקדמאיים בשנה אחת במסגרת התוכניות הרשותיות של משרד החינוך. בשנת תש"ף יצא קול קורא למכללות לקדם תוכנית בשיתוף פעולה עם הרשויות מתוך הצורך הדחוף עקב החוסר במורים בפריפריה. מכללת קיי בחרה לקדם ולמלא את הקול הקורא כחלק מהתוכנית הייחודיות במכללה. פנינו לרשויות מרוחקות, שהיו ממעטות להגיע למכללה באופן טבעי, כגון מצפה רמון, רמת נגב, ירוחם, ערבה תיכונה, אשכול, שער הנגב ויצאנו לדרך.

בתוכנית לומדים מוסבים, אנשים בעלי שליחות חינוכית שלמדו תארים שונים ומגוונים והחליטו לעשות שינוי בקריירה ולעבור לתחום החינוך. במהלך שנה של לימודים מרוכזים ועמוסים הסטודנטים צריכים ללמוד תחומים של הוראה, הערכה, ניהול כיתה, פסיכולוגיה חינוכית, אוריינות שפתית, הכלה ועוד ועוד. הסטודנטים מתמחים בתוכנית היסודי ובתוכנית העל-יסודי.

התוכנית קיימת שלוש שנים ומונה 2 כיתות, כ-50 סטודנטים בשנתון.

תמר הר שגיא

כשנרשמתי לתוכנית הרחבת ההסמכה במוזיקה במכללת קיי ידעתי שזו תהיה תוכנית מעניינת ומאוד מקצועית בזכות המרצים המלמדים שעליהם שמעתי רבות וטובות. שמחתי להכיר כבר בסמסטר הקיץ את החברים שאיתם נלמד, אך החוויה האמיתית החלה כשנפגשנו פנים אל פנים. הגיוון האנושי והמוזיקלי הרחב אפשר חיבור מידי של חברי הקבוצה. השמחה, האווירה הטובה, העזרה ההדדית היו אבני היסוד של הקשר הנפלא של הקבוצה שלנו. להרגשתי, המחרוזת שאותה ניגנו ושרנו בשפות השונות חיברה בינינו אף יותר, כיוון שלרגע יכולנו להתחבר לכל מגוון התרבויות בקבוצה. הפן הלימודי מעניין ופרקטי גם יחד. למידת הנגינה בחלילית מעניקה לי עוד כלי לשימוש במהלך שיעורי המוזיקה וכן העשרה מוזיקלית עבור עצמי. שיעורי התיאוריה ותורת המוזיקה מרחיבים מאוד את ידיעותיי והקורסים הפדגוגיים נותנים לי כלים לעבודה בשטח כמורה ומסבים לי הנאה מרובה. מקווה שהפן המוזיקלי במכללה ישוב להתקיים במלוא הדרו. מוזיקה היא כלי פדגוגי מופלא בכל תחומי ההוראה והיא מאפשרת פתיחות, שיח ורגש שלעיתים חסר ביום הפדגוגי. בברכה,

סטודנטית מלאת גאווה, תודה והערכה

תוכנית הרחבת ההסמכה להוראת מוזיקה בבית הספר היסודי במכללת קיי

כתבה: ד"ר מיכל ינקו, ראש התמחות מוזיקה

מצוקת המורים למוזיקה במחוז דרום בשל פרישה גדולה של המורים שהגיעו בעלייה הגדולה של שנות ה-90, העובדה שאין מספיק סטודנטים בתוכניות ההכשרה למוזיקה והחוסר העיקרי במוסד להכשרת מורים למוזיקה בדרום, הובילו אותנו לבנות תוכנית ייחודית בארץ להכשרת מורים למוזיקה. תוכנית הרחבת ההסמכה להוראת מוזיקה בבית הספר היסודי מיועדת למורים בעלי תואר אקדמי ותעודות הוראה בתחומי דעת שונים אשר ניגנו בעברם, לפחות במשך שלוש שנים. במסגרת התוכנית לומדים המורים יום בשבוע במשך שנתיים תוכנית מקיפה בת 32 נק"ז הכוללת את מקצועות המוזיקה הרלוונטיים ופרקטיקות הוראה בחינוך מוזיקלי. בשנה השנייה הסטודנטים יתנסו בבית ספרם בהוראת מוזיקה נוסף להוראת תחום הדעת שלהם.

התוכנית רב-תרבותית והיא כוללת מורים יהודים, בדואים וערבים הלומדים יחד את רוב המקצועות, למעט שני קורסים מפוצלים בשל חיבור למורשת התרבותית. ניתן לחוש כי בזמן קצר מאוד, סמסטר אחד בלבד, כבר נוצרה ביניהם אינטראקציה מיוחדת במינה בזכות שפת המוזיקה המחברת ביניהם, הפתיחות והערכיות הגבוהה של כל אחד ואחד מהם. הקבוצה הפכה להיות מגובשת מאוד הן בזמן השיעורים הן בזמן ההפסקות, ואפילו הם יוצרים ארוחת בוקר משותפת ביום הלימודים שלהם.

נואעם סעידה

כבר מהשיחה הראשונה איתך, מיכל, לפני הרישום משהו באינסטינקטים שלי אמר שזה המסלול שיתן לי להגשים את החלום שלי מילדות, במיוחד בתקופה הזו שיש צורך במשהו כל כך יפה ונעים כמו המוזיקה - להרגעת הרוחות. למרות הקושי של הלימודים, הנסיעה הארוכה וגם החומר הלא פשוט אבל מאוד כיפי וחוויתי הגענו למכללה בכיף ובהתלהבות. זה במיוחד בזכות קבלת הפנים הכל כך יפה ומיוחדת במכללת קיי והיחס יחס שלא קיבלנו מאף מוסד חינוכי אחר.

מרות כבהה

קודם כול אני חייבת להודות לכל צוות מכללת קיי על החום והאהבה שמרגישים בה. המסלול הזה הוא חלום של כולנו ואנחנו בדרך להגשים אותו. מעבר ללימודי המוזיקה שאנחנו לומדים, יש הרבה דברים מסביב: אהבה, חברות, עזרה אחד לשני, למידת עמיתים, הצגה של כל אחד את התרבות שלו. תודה רבה מיכל היקרה, תודה לצוות המרצים, תודה להנהלת מכללת קיי. אתם פתחתם לנו דרך עם הרבה אופציות ודרכים חדשות.

קישור לסרטון המדגים
מחרוזת שירים בארבע שפות
שחיברה ד"ר מרינה גלר,
מרצה לתורת המוזיקה,
שאותה למדו הסטודנטים
בשני שיעורים והדגימו
בביקור של מפמ"ר מוזיקה,
בצלאל קופרוסר
ונשיאת המכללה
פרופ' לאה קוזמינסקי

[לקישור לחץ כאן!](#)

"מיומנויות חברתיות-רגשיות הן מולדות"; "הכול מהבית". אומנם יש מרכיבים מולדים (בוודאי טמפרמנט) והבית הוא המקור העיקרי והחשוב ביותר לטיפול יכולות חברתיות-רגשיות, אך ממצא זה מעיד על תפקידה החשוב והאפשרי של מערכת החינוך בטיפול למידה חברתית-רגשית. לצד אלו נצפתה ירידה בסטרס, שיפור בעמדות הילדים כלפי עצמם וכלפי בית הספר, צמצום התנהגויות לא ראויות (כגון אלימות ובריונות) וירידה בשחיקת המורים. כמו כן, נמצא שיפור בהישגים אקדמיים - תלמידים שהשתתפו בהתערבויות SEL איכותיות שיפרו את הביצועים הלימודיים ב-11 נקודות אחוזוניות, בהשוואה לתלמידים שלא השתתפו בתוכניות SEL מסוג זה. ממצא זה הוא חשוב שכן הוא "מחזיק" חלק חשוב בתפיסת ההטמעה של SEL - לא מדובר רק בשגשוגם של ילדים מבחינת השלמות שלהם, אלא מדובר בכך שהטמעת SEL מובילה גם לשגשוג לימודי.

קצרה היריעה מלהרחיב על אודות ה-SEL אך ניתן להתרשם מהמשמעויות וההשפעות הנרחבות על האדם בכל שלבי התפתחותו - מגיל לידה ועד בגרות. הבנה זו היא הסיבה שאת הפיילוט שלנו במכללה בחרנו להתחיל בהתמחות הגיל הרך. תקופת גיל זה היא התקופה הראשונית והקריטית שבה המערכות החינוכיות הסובבות את הילד יכולות להשפיע עליו ועל עתידו בהיבטים השונים שהזכרנו לעיל.

כאמור, תהליך הטמעת ה-SEL הוא תהליך האורך שלוש שנים לפחות ובו שלבים שונים. בשלב הראשון, השלב שבו אנו מצויות כעת, כותב הצוות המוביל (דינה יעל) תוכנית הטמעה ומכשיר את קבוצת המדריכות הפדגוגיות שיובילו את המהלך בהתמחות. העיקרון המנחה הוא שהטמעה של למידה חברתית-רגשית היא היעילה ביותר כאשר כל חברי הקהילה לא רק יודעים מה זאת למידה חברתית-רגשית ומחויבים לה, אלא יש להם תחושת 'בעלות' (ownership) על הטמעתה. כלומר, "לא רק שאני יודע מה זאת למידה חברתית-רגשית, חשוב שהיא חשובה ומחויב להטמעתה, אלא היא 'שלי', היא חלק מסדרי העדיפויות שלי, מתפיסת עולמי, מהתפיסה החינוכית שלי, וככזאת אני רוצה להוביל אותה". ואכן, במהלך חצי השנה האחרונה שבה החל הפיילוט לפעול הגיעו גם המדריכות הפדגוגיות לימי למידה משותפים שכללו העמקה בתחום, חשיבה על מאפיינים ייחודיים של ההתמחות ופרקטיקות מגוונות ליישום תוך מחשבה על המאפיינים התרבותיים הייחודיים לחברה הבדואית. בשלבים הבאים יצטרפו עוד שתי התמחויות נוספות לפיילוט והמטרה הסופית היא יצירת שפת SEL מוסדית לכלל קהילת המכללה ויישומה בכל התוכניות וההתמחויות.

בשלב זה, כאמור, ההטמעה היא ברמת הכשרת המדריכות הפדגוגיות. יחד עם זאת נערכו שינויים והתאמות בכל הסיבוסים בהתמחות כך שברבים מהקורסים הוכנסו מרכיבי SEL המשתלבים בלמידה של הסטודנטיות וכמובן באים לידי ביטוי גם בהתנסות המעשית.

למידה רגשית-חברתית בהתמחות הגיל הרך

כתבו: **גב' דינה שחאדה**, ראש תוכנית ההכשרה לגן בחברה הבדואית
ד"ר יונברגר יעל, מרצה בתחומי חינוך, פסיכולוגיה ופסיכותרפיה לילדים ונוער

SEL - למידה רגשית-חברתית מתייחסת לתהליך שבאמצעותו תלמידים לומדים ומיישמים מערך של כישורים חברתיים, רגשיים, התנהגותיים ותכונות אופי הנדרשים להצלחה בבית הספר, בעבודה, במערכות יחסים ובחיים האזרחיים, לצד טיפוח חוויות ותפיסות עצמי ואחר חיוביות (Elias et al., 2019). בעשורים האחרונים חלה ברחבי העולם עלייה ניכרת בעיסוק בלמידה רגשית-חברתית. עלייה זו באה לביטוי בספרות המדעית, במגמות שינוי שמובילים ארגונים בין-לאומיים וביישום שלהן במערכות חינוך רבות ברחבי העולם. כחלק ממגמה זו הוציא משרד החינוך בשיתוף עם מכון מופ"ת קול קורא לפיילוט שמטרתו הטמעה של מרכיבים רגשיים-חברתיים בתוך תהליך ההכשרה להוראה.

הגברת **דינה שחאדה**, ראש תוכנית הגיל הרך בחברה הבדואית עם ד"ר יונברגר יעל, מומחית בתחום ה-SEL, נענו לאתגר חשוב זה. וכך, במהלך חצי השנה האחרונה השתתפו דינה יעל בפורום המתכנס בקביעות אחת לחודש במכון מופ"ת. הקבוצה כוללת שישה מובילים ממוסדות שונים, ויחד הם לומדים ומעמיקים ב-SEL ודנים בתוכניות ההטמעה השונות בהתאם לצרכים הייחודיים של כל מוסד.

לפני שנפרוס את מהלך תוכנית ההטמעה של ה-SEL כפי שאנו מובילות אותו במכללה, ראוי להתייחס להגדרות השונות המדגישות את חשיבותו של התהליך לא כ"תוספת נחמדה" לחינוך, אלא כחלק מהותי ומשמעותי בהתפתחות האדם וקידום הרווחה הנפשית (Well Being) שלו ושל סביבתו.

ארגון (CASEL) Collaborative Academic Social and Emotional Learning, הארגון המוביל כיום את תחום ה-SEL בעולם, ניסח הגדרה על בסיס מחקר בן יותר משני עשורים ונכללים בה היבטים שנמצא כי ניתן להשפיע עליהם דרך מערכת החינוך. על פי הגדרתו של הארגון, למידה חברתית-רגשית היא תהליך מתוכנן המצריך 3-5 שנים של הטמעה מערכתית, והיא מתייחסת למבוגרים וילדים כאחד המפתחים את הידע, המיומנויות והעמדות הנכללות בלמידה החברתית-רגשית.

ל-SEL יש 5 יכולות ליבה חברתיות-רגשיות שניתן ללמד אותן וליישמן בשלבים התפתחותיים שונים מילדות-לבגרות מעבר להקשרים תרבותיים מגוונים. שתיים מהיכולות החברתיות-רגשיות שייכות לתחום התוך-אישי: מודעות עצמית ומיומנויות של ניהול עצמי; שתיים מהתחום הבין-אישי: מודעות חברתית וניהול מערכות יחסים; והאחרונה - יכולת קבלת החלטות באופן אחראי הנתפסת בקריאה ראשונה כרכיב קוגניטיבי בקבלת החלטות באופן כללי. אולם, התבוננות מעמיקה יותר מדייקת כי מדובר בתהליכי קבלת החלטות באשר למערכות יחסים והתנהגות איתן, יכולת העוסקת בניתוח סיטואציות חברתיות וקבלת החלטות, למשל סביב האם להתערב כאשר אני רואה מעשה בריונות.

במטה-אנליזה משנת 2011 שערכו דורלאק וחובריו מצאו כי כאשר בבית הספר הוטמעה התערבויות SEL אשר נותנות מענה לחמש יכולות הליבה החברתיות-רגשיות, יכולות אלו אכן השתפרו. כלומר, בית ספר הוא זירה חשובה שבה ניתן ללמד יכולות חברתיות-רגשיות. ממצא זה חשוב גם בפני עצמו, אך הוא מהווה גם מענה לאחד הקולות החזקים שנשמעים מהשטח

להלן דרך פעולתן והתרשמותן של מדריכות פדגוגיות מההתמחות המשתתפות בפיילוט.

פאתן מסארווה,

מד"פית בתוכנית ההכשרה לגן בחברה הבדואית שנה ג':

“כמדריכה פדגוגית שלמדה את SEL, התחושה היא שיש לי יכולת להתבונן בעולמי דרך חלונות יותר רחבים, כלומר לחזק את המודעות העצמית, לחזק את יכולתי לזהות באופן מדויק ועמוק את רגשותיי, מחשבותיי וחזקתיי. זה כמובן בא לידי ביטוי באינטראקציה עם הסטודנטיות שלי, שהן התחילו לגלות ולזהות את החזקות שלהן ולפתח אותן בתהליך לימודיהן ובהתנסות שלהן בגן. מאוד חשוב להזכיר שלמידת ה-SEL אפשרה בנייה של מערכות יחסים חזקות ותומכות עם העמיתות-המדריכות הפדגוגיות ועם מנהלת מחלקת הגיל הרך שנה ג'. לאורך החודשים שעברו הרגשתי שאנחנו צוות מוביל, בונה, מקשיב ותומך, ושעבודתנו ביחד נשענת על ההדדיות ושיתוף פעולה. הצלחנו באמצעות למידת ה-SEL ליצור סביבה חיובית, תומכת וזה הוקרן על הסטודנטיות שלנו שהתחילו לחזק את הגישה החיובית עם עצמן ועם הילדים בגן.”

סמר אלדינה,

מד"פית בתוכנית ההכשרה לגן בחברה הבדואית שנה ג':

“מיומנויות רגשיות-חברתיות חשובות להתפתחותנו האישית והמקצועית כבני אדם וכאנשי חינוך, וחשוב מאוד להרחיב ולהגדיל את היכולת של הסטודנטיות שלנו בגיל הרך לרכוש זאת בראשית עבודתן עם הילדים במסגרת החינוכית כך שהן יהיו מסוגלות להסתכל בפעילות או בכל התרחשות המתקיימת בגן ולשתף אילו רגשות התעוררו בהן ומדוע, מה מבחינתן תרם לכך, להסביר במילים שלהן מה הרצינון ומדוע הן הרגישו כך במקרים שונים – במקרים שהן הגיעו להישגים והייתה הצלחה עם הילדים וכן במקרים שבהם היה קושי ואתגר ולא תמיד הדבר היה מובן או התרחש כפי שציפו או חשבו עליו. השיחות האלו שהתנהלו בזמן ההתנסות עם כל סטודנטית ובין הסטודנטית לעמיתתה בכיתה תרמו לחיזוק המודעות העצמית שלהן ולראייה פדגוגית עמוקה יותר ועיגנו בבסיס איתן את תחושת השייכות למסגרת החינוכית.”

גם במהלך הלמידה וההוראה של קורסים במהלך הסמסטר היו פעילויות שונות שעודדו את הסטודנטיות לחשוב ולשתף ברגשות ומחשבות שמתעוררות בהן בעקבות נושא שפתחנו לדיון או סרטון המציג עמדה או דילמה בתחום הנלמד. נוסף לכך חמש הדקות האחרונות בשיעור היו לטובת מי מהמשתתפות שרוצה לשתף במחשבה, או ברגש שהתעוררו בה מבחינה אישית או מקצועית. במטלה הסופית כל אחת מהסטודנטיות תכתוב מהפרספקטיבה שלה רפלקציה אישית על תהליך הלמידה והכנת המטלה המשותפת מתוך התבוננות עצמית וכיצד הדבר השפיע על הראייה שלה, על הרגשות שלה כאשר חינוך. כך המודעות וההקשבה לעצמי תתרום להן ולנו בעתיד ליכולות הקשבה והכללה טובות יותר גם עם אנשים אחרים סביבנו יהיו דומים לנו או שונים מאיתנו.”

מוסיפה למא משעל

מרצה, מנחה במכללה ומד"פית בתוכנית הכשרה לגן בחברה הבדואית שנה ג':

“התחברתי לפרויקט החדש 'למידה חברתית רגשית', וכיועצת חינוכית במקצועי למדתי הרבה על הנושא, קיבלתי הרבה כלים ומיומנויות תמיכה רגשית וחברתית בקרב התלמידים. השתתפתי בפרויקט SEL פתח לי הרבה אפשרויות ליישום אותו 'חינוך רגשי חברתי' בקרב הסטודנטיות בשנה ג'. קיבלתי הדרכה במכון מופ"ת שהוסיפה לי עוד ידע על ההקשר שבו מתרחשת הלמידה, על הפיתוח האישי המבוקש ועל התוצאות הרצויות.”

כמדריכה פדגוגית אני מספקת להן הזדמנויות לאינטראקציה ולבניית מערכות יחסים חיוביות עם אנשים שונים ובמצבים שונים. כמדריכה אני צריכה להוות מודל לחיקוי עבורן בתרגול ההתנהגות הזו. אני עוזרת להן לשפר את המודעות העצמית שלהן ואת ההבנה של רגשותיהן, לפתח הזדהות עם אחרים, להבין ולכבד את רגשותיהם. מודעות עצמית זו לרגשות ולמידת מיומנויות אמפתיה מסייעת בהבנת נקודות מבט שונות ובהסתכלות במצב מכמה צדדים. כך לדוגמה, בתחילת שנת הלימודים בסדנה הראשונה היה תהליך של היכרות ותיאום ציפיות. במפגש זה של הבעת רגשות וציפיות, כל סטודנטית ביטאה את התחושות שלה, וינתנה לכל סטודנטית הזכות לבחור אתבת הזוג בהתנסות. בהמשך השתמשנו באסטרטגיות למידה שיתופית, למידת עמיתים, מודלים וחיזוקים. אני תומכת בסטודנטיות, מקשיבה להן לכל דבר, מעודדת אותן ללמוד ביחד ולחפש ולחקור את המידע, לקרוא מאמרים ולהגיע לכיתה, לשבת בקבוצות, לדון ולסכם. בסדנה כל סטודנטית יכולה להביע את רגשותיה ולשתף בכל הרעיונות כדי לייצר אווירה חיובית תומכת. השיטה שלי בהדרכה תומכת באחריות הסטודנטית להיות מוכנה תמיד לפני שתגיע לגן הילדים. כל סטודנטית כותבת את המערכים לימי ההתנסות המתבססים על תוכניות הליבה. הסטודנטית מגיעה לגן הילדים עם מודעות גבוהה יותר לכל העשייה בגן הילדים, היא נחשפת לתוכניות הגן ובמיוחד לתוכנית השנתית והחודשית, לתכנון ולהסתכלות רחבה בדברים ולא לוותר. באמצעות ההדרכה למדו הסטודנטיות גם כיצד להשיג מטרות, לקבל החלטות, לפתח מודעות עצמית, לנהל רגשות ולבנות מערכות יחסים.”

יום העיון ה-12 חופש הביטוי של מורים ומורות

יום ד' 1.12.21, כ"ז כסלו תשפ"ב

*"האורה,
אומרת לך להגיד את זה"*
כל מה שכדאי לדעת בנושא
חופש הביטוי של מורים ומורות
ד"ר תרצה לוין

עיון בחוזרי מנכ"ל משרד החינוך מגלה כי הם מעודדים התבטאות חופשית ושיח ביקורתי בנושאים שנויים במחלוקת.

ניסוחים אלה משרים אי-ודאות וחוסר ביטחון, ומייצרים אפקט מצנן על חופש הביטוי של נשות ואנשי חינוך באופן שנועד לגרום לצנזורה עצמית. עמדת משרד החינוך היא שהוראות שנקבעו חלות על כל עובדי ההוראה, והפרה שלהם על ידי מורים היא עבירת משמעת, שטווח הענישה בגינה נע בין התראה לבין פיטורין. ואכן, התבטאויות של צוותי הוראה מביאות לא פעם לאיומים בצעדים משמעתיים ובפיטורין, יחד עם רעש תקשורתי שמגביר עוד יותר את החשש מפני התבטאות חופשית. אירועים כאלה, שבהם יצא המשרד כנגד אנשי ונשות חינוך שהתבטאו באופן ביקורתי, היו תוצאה של פרשנות פוליטית ומכוונת של האיסורים הקיימים, אף שהם למעשה מצומצמים מאוד.

כמורים לעתיד חשוב שסטודנטים ידעו - במה מותר לדון עם התלמידים במסגרות החינוך? כיצד להתמודד בכיתה עם דיונים בסוגיות שנויות במחלוקת? כיצד לאפשר לתלמידים ולתלמידות אקלים בטוח שבו הם יוכלו להציג מגוון של עמדות ודעות? מהם גבולותיו של חופש הביטוי? מה הם הגבולות של השיח בכיתה וכיצד אנו מציבים אותם?

המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

רח' עזריאל ניצני 6, ת"ד 4301 באר שבע, טלפון: 08-6402886

www.kaye.ac.il